

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečni naročnina 6.— lir, za inozemstvo 15.20 Lir
IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglašje iz Kraljevine Italije in inozemstva ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO
Računi pri pošto čekovnem zavodu: Ljubljana št. 10-351
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Odbiti sovražni tanki

Živahne artilerijske in izvišniške akcije v Cirenajki — V konvoju zadet angleški parnik

Glavni štab Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 28. aprila naslednje 696. vojno poročilo:

V Cirenajki je živahno streljanje našega topništva odbilo sunke sovražnih oklopnih vozil. Razvijalo se je tudi zelo živahno izvišniško delovanje letalstva.

Angleški lovci so izgubili v bojih eno letalo tipa Curtiss.

Letalske skupine so močno bombardirale otok Malto, kjer so zadele vojne in letalsko-pristaniške naprave. Sestreljeno je bilo eno letalo tipa Spitfire.

V vzhodnem Sredozemlju so naša torpedna letala zadela parnik srednje tonaže v konvoju, ki so ga spremljala letala in zaščitne ladje.

Rim, 28. apr. s. V 693. službenem vojnem poročilu so bili obelodani angleški napadi na konvoje sil osi po Sredozemskem morju. Poročilo naglašja da pri teh napadih italijanskim letalom ni bila prizadeta prav nobena škoda. Spretnost italijanskih mornaric in učinkovit obrambni ogenj protiletalskega topništva z ladji ki so spremljale konvoje, sta sovražniku kljub njegovim ponovnim poskusom onemogočila sleherni uspeh in so konvoji prispeli v luke kamor so bili namenjeni. Službeno poročilo je bilo v tem pogledu tembolj potrebno, ker so se pojavile fantastične vesti sovražne propagande o potapljanju italijanskih vojniških ladij in o velikih izgubah, ki naj bi bile prizadejane italijanskim oboroženim silam. Angleški in ameriški radio sta mislila, da se lahko opreta pri tem na podatke o izgubah, ki so bili pred kratkim objavljeni, toda prav pri tem sta se ustela. Komunikacije, ki je bil objavljen 9. aprila o teh izgubah, pravi natančno, da se izgube ne nanašajo samo na mesec marec, marveč tudi na prejšnje mesece, kolikor so se podatki o njih zbrali do konca maja. Pri tem je šlo za čete, ki so bile ujetе v preteklem decembru po junaški obrambi Hal Faje in Soluma. Če italijanska vlada objavlja te podatke z nekoliko zamudo, se je to dogodilo le zaradi tega, da bi se zagotovila čim strožja kontrola nad podatki in imeni. To skrupulozno spoštovanje resnice na ne dopušta izumetničenih spekulacij, ki naj bi postavile resnico na glavo. Če se priznajo žrtve v zmagovalni bitki za Cirenajko kakor je fašistična navada, to se ne pomeni, da se smejo podatki prestaviti z enega kraja na drugi in iz enega meseca v drugega. Da pa so bile žrtve o priliki torpediranja ladij tako izredno majhne, pa je zaslug vojniških ladij, ki spremljajo konvoje in ki v polni meri izpolnjujejo svojo nalogo, kakor tudi zaslug posadk tovrstnih ladij, ki doprinajajo svoje žrtve tako, da so vredni sleherne pohvale.

Prvenstvo Italije v borbi proti boljševizmu

Nadaljnji odmevi nedeljskega Hitlerjevega govora

Monakovo, 29. apr. s. Vsi nemški listi opozarjajo na odmev zadnjega Hitlerjevega govora v tujini. Posebej beležijo vtis, ki ga je napravil na javnost v Italiji.

»Münchener Neueste Nachrichten« naglašja, da so v Italiji s posebnim zadovoljstvom sprejeli Hitlerjevo izjavo, s katero je fašistični revoluciji priznal prvenstvo v vrsti mladih sil, ki jim je bila poverjena obnova Evrope. »Völkischer Beobachter« opozarja tudi na Hitlerjevo izjavo o pogumu in vrlinah italijanskih čet na vzhodni fronti. V Italiji so lahko opravico ponosni nanje. List opozarja nadalje, da je naloga, ki si jo je v sedanjih vojni zastavil Hitler, povsem evropskega značaja. Velikina zmage zahteva tudi popolne

Poenotenje oblačilne industrije

Minister Ricci na seji oblačilne korporacije

Rim, 29. aprila. s. Pod vodstvom ministra Riccija se je v ponedeljek sestala oblačilna korporacija. Podpredsednik Parolari je poročal v problemih, ki se nanašajo na produkcijo in trgovino z oblačili ter je posebej govoril o racionalizaciji oblačilnega blaga in o produkciji tipičnih vrst blaga. Sledila je zanimiva razprava, v katero je posegel tudi minister Ricci, ki je podal nekaj pomembnih izjav. Med drugim je opozoril, kako vojne prilike zahtevajo poenotenje italijanske oblačilne industrije, da ti lahko krila vojaške in civilne potrebe.

Ducejevo priznanje

finskemu narodu

Helsinki, 29. aprila. s. »Helsinki Sanomat« je objavil poročilo svojega rumskega poročevalca o sprejemu zastopnika finskih obrtnikov in. Reempea in novinarja Pina-mae pri Duceju. Bila sta sprejeta posebej, ker sta zamudila kolektivni sprejem zastopnikov bolgarskih, nemških, mažarskih in španskih obrtnikov. Mussolini, pravi poročevalec, je izrazil svoje veliko občudovanje za junaško Finsko. Izjavil je, da se njeni sijajni vojniki bore proti komunizmu in je zagotovil obema finskihma zastopnikoma, da je z velikim zanimanjem sledil Finski na njeni težki poti in junaštvu finkemu narodu, ki ga pozna. Inz. Reempea je sporočil Duceju, da bo izdajatelj-sko podjetje Otava v kratkem izdalo v finskih njegovo knjigo »Govorim z Brunnom«. Duce je bil sprito zelo ganjen. Zastopnika finskega obrtništva sta izjavila pozneje, da ne bosta nikoli pozabila časti, ki jima jo je izkazal Duce, ki je z njima ves čas govoril z veliko prisrčnostjo.

Uspešna sanacija

denarnega zavoda

Rim, 29. aprila. s. Duce je sprejel nacionalnega svetnika Capri Cruciana, predsednika denarnega »Banco di Santo Spirito«. Ta mu je poročal o razvoju zavoda po njegovi asanaciji, ki je bila po Ducejevih navodilih izvedena leta 1935. Klientela banke se je ta čas počel tvoriti. Delovanje banke se je posebno razširilo med kmečkim prebivalstvom v Laciju. Zavod je dosegel popolno likvidnost 31. decembra 1941. Blagajniški promet je tedaj znašal približno 22 milijard lir.

Duce je z zadovoljstvom sprejel poročilo zavodnega predsednika, ki mu je v imenu upravnega odbora stavil na razpolago 450 tisoč lir. To vso je Duce razdelil tako, da je do delil 250.000 lir za podpiranje družin padlih borcev, ki so pripadali zavodu, 100.000 lir Stranki za podpiranje družin padlih borcev iz pokrajin Rim, Littoria, Frosinone, Rieti, Terni in Viterbo, 70.000 lir bolnišnicam v Coccianu, Frosinonu, Littorij, Magliano Sabino, Marino, Sezzu in

gande o potapljanju italijanskih vojniških ladij in o velikih izgubah, ki naj bi bile prizadejane italijanskim oboroženim silam. Angleški in ameriški radio sta mislila, da se lahko opreta pri tem na podatke o izgubah, ki so bili pred kratkim objavljeni, toda prav pri tem sta se ustela. Komunikacije, ki je bil objavljen 9. aprila o teh izgubah, pravi natančno, da se izgube ne nanašajo samo na mesec marec, marveč tudi na prejšnje mesece, kolikor so se podatki o njih zbrali do konca maja. Pri tem je šlo za čete, ki so bile ujetе v preteklem decembru po junaški obrambi Hal Faje in Soluma. Če italijanska vlada objavlja te podatke z nekoliko zamudo, se je to dogodilo le zaradi tega, da bi se zagotovila čim strožja kontrola nad podatki in imeni. To skrupulozno spoštovanje resnice na ne dopušta izumetničenih spekulacij, ki naj bi postavile resnico na glavo. Če se priznajo žrtve v zmagovalni bitki za Cirenajko kakor je fašistična navada, to se ne pomeni, da se smejo podatki prestaviti z enega kraja na drugi in iz enega meseca v drugega. Da pa so bile žrtve o priliki torpediranja ladij tako izredno majhne, pa je zaslug vojniških ladij, ki spremljajo konvoje in ki v polni meri izpolnjujejo svojo nalogo, kakor tudi zaslug posadk tovrstnih ladij, ki doprinajajo svoje žrtve tako, da so vredni sleherne pohvale.

žrtve. Nemški delavci in vojniki so v tej vojni napravili že odločilni korak na poti, ki bo povedel nemški narod do razvojnega stopnje, kakršno lahko doseže samo narod gospodov.

Na vzhodni fronti se razvija revolucija, toda ne taka, kakršna si je zasnovala Moskva, temveč taka, ki bo izpolnila želje Hitlerja v njegovi borbi za neodvisnost nemškega naroda.

»Münchener Neueste Nachrichten« opozarja, da se je Evropa v procesu boljševiškega in židovskega razkroja uprla pod vodstvom dveh mož in sicer v zadnjem trenutku. Kakor se ti razdorni elementi uničujejo sedaj na bojiščih, tako bodo z koreninjenji na vsem kontinentu.

Ob zaključku je korporacija sprejela posebno resolucijo, v kateri se v polni meri izražja za integralno tipizacijo posameznih vrst blaga in za ponovno proučitev vseh problemov, ki se nanašajo na produkcijo tekstilnega blaga in obutve, tako da bi se potrošnikom zagotovile trdnjše vrste blaga po primernih cenah. Hkratu je pozvala posamezne kategorije svoje organizacije, da ponovno prouče vprašanje, kako nadalje znižati produkcijske stroške in racionalneje izrabiti stroje kakor tudi delovne sile.

Tivoliju, 20.000 lir Zavodu sv. Duha in združenim bolnišnicam v Rimu za podpiranje okrevajočih bolnikov in opremo novorojenec ter 10.000 lir zavodu otrok kazencev.

Švedski kralj okrevaj

Stockholm, 29. apr. s. Švedski kralj Gustav je popolnoma okrevaj in je včeraj spet prevzel svoje vladarske posle. Včeraj popoldne se je prvič spet pojavil na teniškem igrišču v Alweku, kjer je prvič po svoji boleznici spet igral teniško partijo.

Huda železniška nesreča v Ameriki

Lizbona, 29. apr. s. V železniški predoru pod Hudsonom med New Yorkom in Yerseyem je nastala strašna nesreča. Sredi predora sta trčila dva vlaka, ki sta prihajala z veliko brzino iz nasprotnih smeri. Trenutno se niso dognali, koliko človeških žrtev je nesreča zahtevala. Izmed ranjenecv se 100 ljudi bori s smrtjo. Dva vagona sta skočila s tira, nadaljnja dva sta se zarinila drug v drugega in se popolnoma razbila. V njih je bilo 12 potnikov, ki jih je popolnoma razmesarilo, tako da jih ni mogoče spoznati. Razen tega so se ostanki obeh vlakov še vneli sprito kratkega stika, tako da je nesreča postala še večja. V predoru so nastali strašni prizori. Sprito popolne panike je bilo reševalno delo silno oteženo. Po prvih ugotovitvah preiskave je nesreča nastala zaradi dezorganizacije železniškega prometa in zaradi malomarnosti osebja. En vlakovodja je bil aretiran.

Ciklon v Zedinjenih državah

Buenos Aires, 29. apr. s. Iz Zedinjenih držav poročajo o silnem ciklonu, ki je nastal na področju zvezne države Oklahome. Po prvih podatkih je bilo ubitih 5 ljudi, 26 pa ranjenih. Splošno pa vlada bojazan, da je katastrofa zahtevala še mnogo večje število človeških žrtev, Materialna škoda, ki jo je povzročil ciklon, je ogromna.

Buenos Aires, 29. apr. s. Po poslednjih podatkih je ciklon v zvezni državi Oklahomi zahteval 100 človeških žrtev, 250 ljudi pa je bilo ranjenih.

Ducejev govor prefektom

Gospodarska mobilizacija je enako važna kakor vojaška — Popolna preskrba prehrane — Vse energije se morajo posvetiti borbi za zmago

Rim, 29. aprila. s. Duce je včeraj v Benetškem palači sprejel prefekte iz vse Kraljevine. K sprejemu so prišli prefekti iz 98 pokrajin, Visoki Komisar ljubljanske pokrajine, Tajnik Stranke, državni podtajnik notranjega ministrstva, dalje ministra za kmetijstvo in gozdove ter za ljudsko kulturo, državni podtajnik pri ministrskem predsedstvu, generalni direktorji notranjega ministrstva in prefekti na razpoloženju, ki opravljajo nadzorne posle. Sestanek se je pričel in zaključil s pozdravom Duceju.

Duce je govoril o vojnem položaju, ki ima že od septembra 1939 dalje interkontinentalni značaj in v katero je sedaj zapleteno skupaj z mnogimi drugimi narodi 6 imperijev. Naglasil je, da so prefekti, ki so dnevno v neposrednih stikih z italijanskim narodom in poznajo njegove aspiracije in življenjske potrebe bolj kakor kdo drugi zavedajo nujnosti italijanskega sodelovanja in soglasne volje naroda, da vztraja do zmage.

Nato je Duce govoril o notranjih problemih in označil prehranjevalno vprašanje za najvažnejše. V ostalem velja to tudi za druge evropske narode in deloma se pri njih ta problem pojavlja še v vse hušji obliki kakor v Italiji in to tudi pri narodih, ki so ostali izven vojne. Naše težave, je izjavil, so nastale sprito vrste objektivnih elementov: Sprito naravnega prirastka prebivalstva, sprito porasta prebivalstva,

doseženega pri teritorialnih aneksijah, sprito utemeljeno privilegiranega prehranjevalnega režima za Oborožene sile in sprito pomoči prebivalstvu v zasedenem ozemlju. Če se vse to priključijo prevoznim in posebej uvoznim težavam ter okoliščinam, da je bila lanska letina v pogledu nekaterih kmetijskih pridelkov slaba, se jasno podajajo razlogi, zakaj so bile uvedene živilske izkaznice in zakaj je bila racionalizacija predvsem potrebna kruha tako, da so se zmanjšali obroki do sedanje meje. Poleg tega so nastali še stranski vzroki motenj sugestivnega značaja: nediscipliniranost in posamezne utaje. Počedinci, ki so vsega krivi, bodo nezbežno kaznovani in treba je dobro vedeti, da odslej ne bo več nobene amnestije za te ljudi, ker se bodo smatrali za izdajalce naroda v vojni.

Duce je nato govoril o ukrepih, ki se sedaj pripravljajo in ki bodo italijanskemu narodu zagotovili kruh, ne da bi imeli značaj kakih posebnih bremen.

Kar se tiče valute je Duce v svojem nadaljnjem govoru ugotovil, kako je bilo od njegovega govora dne 26. marca ob sprejemu vodilnih funkcionarjev ljudskih bančnih zavodov dovolj časa, da se je zaustavilo nakupovanje nepremičnin. Zadrževanje takega in drugih podobnih inflacijskih pojavov se bo ojačilo z nadaljnjimi ukrepi. Vse energije in posebno vse industrijske možnosti se morajo posvetiti voj-

nim smotrom. Industrija, ki je nujno potrebna za vztrajanje in za doseg zmage, bo imela popolno prednost pred ostalo, ki se bo lahko obnovila po vojni. Glede na to je civilna mobilizacija delavcev enakega značaja kakor vojaška mobilizacija. Kdor se ne bi odzval v okviru civilne mobilizacije, bo postavljen pred vojaško sodišče.

Duce je končno reasumiral rezultate dela, o katerih so poročali pokrajinski Zvezni tajniki ob priliki svojih zadnjih poročil in je pohvalil Strankine pokrajinske prvake. Za prefekte je njihovo sodelovanje nadvse dragoceno. Prefektom je bila nato poverjena nova in širša oblast, da bodo lahko naglo premagali vse eventualne pričetne težave pri akcijah nujnega značaja in stvorili iz pokrajin elemente vnetega in solidarnega sodelovanja v okviru vsega italijanskega naroda, ki posveča vse svoje napore borbi za zmago v tej vojni.

Ducejev govor so prefekti sprejeli z navdušenim odobravanjem.

Minister Pareschi je nato govoril o nekaterih nepotrebnih aktualnih vprašanjih, ki so v zvezi s tržno politiko in z naloga-mi prefekta, ki jim je med drugim bila poverjena naloga, da za posamezne pokrajine določijo način in vrsto kmetijske produkcije v okviru splošnih nacionalnih potreb.

Uspešne akcije na jugu vzhodne fronte

Prodori v doneški kotlini in pri Harkovu — Velik vojni plen — Na vseh bojiščih živahno delovanje osnega letalstva

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 28. apr. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

V srednjem in severnem odseku vzhodne fronte so dosegli naši napadi krajnje uspehe. V posameznih odsekih so bili odbiti močnejši napadi sovražnika s hudimi izgubami zanj. Pri tem je bilo na nekem mestu uničenih 13 sovražniških oklopnih voz.

Bojna letala so podnevi bombardirala sovražniške ladje v Petrogradu in ob obali Azovskega morja. Na fronti pri Lednem morju je bilo uničenih 5 sovražniških bombnikov, ki so napadli nekem nemško letališče, sestreljena pa so bila še tri nadaljnja lovka letala tipa Hurricane.

V severni Afriki so nemško-italijanske čete odbile sunke angleških izvišniških čet. Močni oddelki letal so nadaljevali napade na vojaške naprave na otoku Malti. V La Valletti so bila povzročena nadaljnja huda opustošenja v vojašnicah in oskrbovalnih napravah.

Nad obalo zasedenega zapadnega ozemlja je izgubilo včeraj angleško letalstvo v bojih v zraku 19 letal, ki sta jih sestrelila protiletalsko in mornariško topništvo.

Oddelki bojnih letal so v noči na 28. april izvršili povračilni napad na mesto Norvich, na katero so bile vržene mnogoštevilne rušilne in zažigalne bombe.

Angleški bombniki so napadli v poslednji noči izključno nevojaške cilje v Kölnu. Civilno prebivalstvo je imelo izgube, mrtve in ranjene. Številne stanovanjske hiše, cerkve in dobrodelne ustanove so bile porušene ali poškodovane.

Posamezno angleško letalo je izvršilo motilni polet nad južno Nemčijo in protektorat.

Nočni lovci in protiletalski topovi so sestrelili 12 napadajočih letal. Več angleških letal je bilo sestreljenih pri nočnem napadu na norveško obalo.

Angleško letalstvo je izgubilo tako v teku včerajšnjega dneva in v poslednji noči pri svojih poletih nad zasedeno ozemlje in Nemčijo najmanj 38 letal.

Nadporočnik Schönert je pribral svojo 15. nočno lovsko zmago.

Večji boji na vzhodu

Berlin, 29. apr. s. Operacije nemških in zavezniških udarnih čet so bile včeraj v doneški kotlini spet zelo intenzivne. Sovjeti so bili pregnani iz cele vrste svojih obrambnih gnezid in utrjenih postojank. Več utrdb je bilo pogrnano v zrak. Mnogo sovjetskih vojakov in oficirjev je bilo ujetih in tudi vojni plen je bil zelo velik. Na bojišču je obležalo precejšnje število sovražnih vojakov.

Na odseku vzhodno od Harkova in severovzhodno od Belgoroda je nemška pehota odbila sovjetski napad ter nato takoj zasledovala umikajočega se sovražnika in prodrla globoko med njegove postojanke. Mnogo ljudi je bilo ujetih in mnogo vojniških potrebščin zaplenjenih.

Nemške letalske sile so medtem razvile intenzivno delovanje na področju okrog Ilmenskega jezera. Bombniki in strogolavci so učinkovito bombardirali obrambne postojanke. Severno od jezera je bilo razdejano več sovražnih utrdb. Uničenih je bilo tudi večje število sovjetskih tankov. Nadalje se nemška letala bombardirala sovražne kolone na pohodu in vojaške vlake.

Helsinki, 29. aprila. s. V zadnjih 24 urah je sovražnik razvil intenzivno delovanje na severnem odseku bojišča v vzhodni Kareliji ter je ponovno napadel finske in nemške postojanke, a je bil vselej odbit. Na

bojišču je obležalo veliko število sovjetskih vojakov. Tudi mnogo sovjetskih tankov je bilo uničenih. Sprito izredne obrambne organizacije so se tako do sedaj izjavili vsi sovjetski poizkusi, da bi se prebila fronta pri Louhiju, ki je strateško zelo pomembna. Med sovjetskimi oddelki so nadvse gibčne finske čete, ki so prodrele globoko v njihove postojanke in povzročile veliko zmešnjavo. Finske patrulje so ponovno napadle sovjetske topniške postojanke in jih uničile. Sovjetsko poveljstvo si na vse načine prizadeva, da bi zadržalo postopno finko-nemško prodiranje proti zapadni obali Belega morja, ter bi se v primeru finskega in nemškega uspeha sesula vsa fronta, ki je speljana od tod proti severu.

Nočno letalsko

bombardiranje

Berlin, 29. apr. s. Nemška službena agencija poroča, da so angleški bombniki v predzadnji noči napadli stanovanjske okraje, bolnišnice in javna poslopja v Kölnu. Nastala je materialna škoda. Med civilnim prebivalstvom je bilo nekaj mrtvih in ranjenih. Po dosedanjih podatkih je bilo deset angleških letal sestreljenih.

V isti noči so nemški bombniki napadli naprave vojne industrije v nekem mestu

Položaj v Birmi vedno bolj kritičen

Tudi Avstralija je že resno ogrožena

Rim, 29. apr. s. Londonski komunikacije o položaju v Birmi beležijo: 1. da so Japonci sprožili silno ofenzivo v smeri proti cestnemu križišču v Lojumu, ki je izrednega pomena, ker sta od tam speljani cesti proti zapadu v Tazi in Meiktilo ter proti severu do železniške proge Mandalaj—Lašo.

2. da so zavezniški na fronti ob Sitangu v naglem in splošnem umiku in

3. da je nastala popolna zmešnjava na bojišču ob Iravadiju.

Rim, 29. apr. s. Newyorški radio je objavil, da je postal položaj v Birmi v zadnjih 24 urah zelo kritičen. Japonci brzo motorizirane kolone so zavzele Lašo, severovzhodno od Mandalaja.

Tokio, 29. apr. s. Vojaški opazovalci opozarjajo v svojih komentarjih na japonsko

v južnovzhodni Angliji. Odvrgli so nanje vrsto rušilnih in zažigalnih bomb ter dosegli znaten uspeh.

Angleške letalske izgube

Berlin, 29. apr. s. Kakor se je izvedelo iz vojaškega vira, so angleške letalske sile v ponedeljek izgubile 11 aparatov, med njimi dva težka bombnika tipa Boston, istega dne so po podatkih, ki so bili že prej objavljeni, izgubili Angleži še nadaljnjih 7 letal. Na drugi strani so nemške letalske sile izgubile le 1 aparat.

Pri letalskih napadih je angleškim letalom sprito intenzivnega zapornega ognja nemškega protiletalskega topništva uspešno odvrčeli le nekaj bomb, tako da so povzročila samo neznatno škodo. Kakor pa priznava na drugi strani angleški radio, so nemška letala pri svojem napadu v noči na 27. april na angleški tujkoprometni center Bath napravila ogromno škodo. Center mesta je v plamenih. Posebno hudo je bil zadet tudi severni okraj Batha.

Berlin, 29. aprila. s. Iz vojaškega vira se je izvedelo, da so Angleži v ponedeljek izgubili skupno 41 letal. Samo pri letalskem napadu na Köln je bilo sestreljenih 12 sovražnih aparatov.

operacije na Melukih in na zapadnem delu Nove Gvineje. Pri tem izražajo mnenje, da so presle pomorske operacije na tem področju v svojo zaključno fazo. Severno Avstralijo obvladajo sedaj Japonci z mnogoštevilnih oporišč, ki so si jih uredili na Melukih in na Gvineji, tako da je dežela že resno ogrožena. Japonske sile, ki so tod pričele svoje operacije 31. marca, so se polastile med drugim velikih množin petroleja, bombaža in drugih potrebščin ter tudi velikega vojnega plena. 124 ljudi je bilo pri teh operacijah ujetih. Po mnenju tehničnih strokovnjakov bo ostala Nova Gvineja za Japonsko ena najbogatejših dežel zaradi izredne plemenitosti svoje zemlje in svojega rudnega bogastva.

Cripps opravičuje svoj indijski neuspeh

Rim, 29. aprila. s. Ob pričetku včerajšnje seje angleške spodnje zbornice, je podal sir Stafford Cripps dolgo poročilo o svoji neuspehi misliji v Indiji. Cripps je predvsem izjavil, da so bile okoliščine, v katerih je obiskal Indijo, iz treh razlogov neugodne: 1. ker se je sovražnik ta čas pričel bližati indijski obali; 2. ker se je pojavilo v nekaterih slojih indijskega prebivalstva zaradi dogodkov v vzhodni Aziji defetistično razpoloženje; 3. ker so se čok kraja in simptomatično kristalizirale razlike v pogledih na bodočo vlado v Indiji. Potreba, da se razčisti situacija in konsolidira javno mnenje v Indiji, je po zadržanju Crippsa pripravila britansko vlado, da v naglici stori kak pozitiven korak.

Cripps je govoril tudi o misliji polkovnika Johnsona, in je izjavil, da je le naključje tako naneslo, da je prišel poseben odposlanec Zedinjenih držav v New Delhi baš v času, ko se je on tam mudil. Cripps je kategorično elemhiral možnost, da bi

bilo prišlo do kakršnekoli intervencije washingtonske vlade, ter je dodal, da gre le za pomoč, ki so mu jo dali posebno kompetentni in solidarni ameriški državljani.

Opozicija z indijske strani, je Cripps dejal, se je nanašala predvsem na modalitete, po katerih naj bi se izvedla njihova samoodloba. Položaj v Indiji pa je tako resen, je rekel, da morajo ostati oborožene sile za enkrat in za vsako ceno pod angleškim poveljstvom. Nikakor ni bilo mogoče Indiji ugoditi bolj, kakor se je to poskusilo. Cripps je nato izjavil, da so se težave, ki so nastale v Indiji, nanašale na novo indijsko ustavo, na obrambo Indije ter na splošno sestavo začne indijske vlade. Pogajanja se niso razbila ob vprašanju obrambe, je Cripps zaključil svoje poročilo, pač pa ob vprašanju, kakšno obliko naj dobi začasna indijska vlada, ki naj bi ob koncu sedanje vojne prevzela oblast v deželi.

Novi in stari drevoredi sredi mesta

Starih drevoredov je od leta do leta manj, zato smo pa dobili precej novih nasadov

Ljubljana, 29. aprila. Pred nekaj desetletji so bili skoraj na vseh ljubljanskih glavnih, odnosno malo širših cestah drevoredi. Nasadi niso le ena glavnih značilnosti mesta, temveč tudi pridelovalne njegove kulture. Pričajo nam o smislu meščanov za lepoto in ljubezen do narave. Če bi Ljubljana izgubila svoje nasade, bi se spremenila v puščavo. Najlepša in najdragocenejša poslopja bi ne mogla nadomestiti mestu, kar ima v svojih, čeprav preprosti nasadih. Na drevoredih ne smemo gledati le s stališča, ali so koristni ali ne. Tudi s samo filozofijo o lepoti in arhitekturi ne moremo primerno upravičiti potrebe po drevoredih. Čeprav se nasadi ne zde potrebni in ne koristni in četudi bi jih lahko pogrešali kot element arhitekture, bi vendar mesto izgubilo nekaj, kar se ne da opredeliti tako lahko. Tudi meščan se ni še povsem odtujil naravi. Razen kruha, zraka in sonca potrebuje se nekaj, kar ni nikjer zapisano. Za duševno ravnotežje mu je potreben občutek, da ni še povsem odrezan od narave, od zelenja in cvetja. Mnogo srečnejša se počuti tisti, če se mu oko lahko spočije na zeleni trati ali zelenju drevoredov.

V novejšem času smo začeli govoriti, da so nasadi pljuča mesta, kar je treba razumeti doslovno, saj rastlina predeluje ter potrebuje tisti del zraka, ki ga človek izdihuje. V tem zdravstvenem pogledu pa ima drevo v mestu tudi pomen, ker zadržuje prah, ki se lovi na lepilnih listih in tako oblači prahu ne silijo naravnost v stanovanja. Toda v novejšem času imajo nasadi v mestih tudi vedno več nasprotikov. Tako nekateri celo trdijo, da so drevoredi tu in tam v zdravstvenem pogledu celo prej škodljivi kakor koristni, češ drevje blizu hiš ne pušča sonca v stanovanja in izdihuje je zaradi njega tudi bolj vlažno. To pa velja le v nekaterih izjemnih primerih. Razen tega nekateri nasprotujejo drevoredom v mestu tudi iz estetskih razlogov, češ ulice so zasmetene s listjem. Dalje se sklicujejo tudi na »pomamljivost«, da se netakovane ceste ob drevoredu zelo počasi suši in ostane delj časa blatno. To je pa lahko tudi hkrati prednost, saj je v zdravstvenem pogledu boljše, če je cestišče blatno kakor prašno. Upoštevanja vredni pomisleki proti drevoredom in nekaterih cestah je, da drevo zožuje cestišče in da je cesta nepregledna. V letih naraščajočega motornega prometa so bile vedno pogostejše zahteve, naj bi posekali drevje ob nekaterih prometnih cestah. V resnici je naše mesto izgubilo nekaj starih drevoredov, ko so regulirali nekatere ceste.

Na nekaterih cestah so morali posekati drevoredove tudi, ker so drevesa že izhrla. Prejšnja desetletja je imela Ljubljana lepe

drevoredove tudi na nabrežjih ob Ljubljanici. V zvezi z regulacijo Ljubljane in kanalizacijskimi deli so podirli kstanje na desnem bregu Ljubljane med trimostjem in sentjakovskim mostom. Pozneje so pa zasadili nekaj dreves, a ne več kstanjev. Kstanj se ni dobro obnesel v našem podnebju. Zelo hitro ostari, veje se razdele, kar je nevarno za pešce in razen tega kstanj tudi najbolj smeti s listjem in žicami. Kstanj nadomestujejo predvsem s topoli in platanami, v novejšem času je pa bilo posajenih nekaj akacij in drugega primernejšega drevja, n. pr. vrbe žaluške. Zaradi prometnih izboljšav je bil precej razredčen drevored na Cesti na Rožnik, kjer je še ostalo nekaj brez. Brezovi drevoredi so posebno lepi in je škoda, da jih nimamo več.

Na Cezovi cesti je bil včasih tudi kstanjev drevored. Ko so regulirali to cesto in Sv. Jakoba trg, so kstanje posekali. V začetku so posadili platan, ki se pa ni dobro obnesel. Tudi grmčaste smreke so hirale. Zdaj se pa vzdolž ceste že lepo razrašajo oblikovani hrasti. Tedaj so posadili na Sv. Jakoba trgu topole, predvsem zato, da bi zakrili stransko pročelje cerkve, ker ni v skladu z okolico. Topoli se razraščajo izredno hitro, kar smo videli tudi v Tivoliju, zlasti v Trubarjevem parku.

Mestni vrtnarji skrbijo, da nadomestijo stare drevoredove z novimi, če je le mogoče tudi ob prometnejših cestah. Stare, izhiranje kstanje nadomeščajo z mladimi drevjem tudi na cestah in nabrežjih, ki še niso regulirani. Starejši kstanjev drevoredov imamo na Krakovskem nasipu in Bregu. Nekaj kstanjev še stoji na Grajski planoti. Na Grudnovem nabrežju, kjer je trg za kurivo nas tudi še spominja na stari drevored nekaj starih kstanjev. Od nekdanjega šolskega drevoreda nam je ostala še vrsta kstanjev pred novo tržnico. Pred tedni so jih obžigali tako, da ne bodo povsem zakrili pročelja tržnice in se bodo malo pomladili. V Zvezdi ni več nobenega kstanja; ko so regulirali ta park, so podirli vse kstanje in posadili drugo, bolj »moderno« drevje.

V starih časih je imela Ljubljana precej lip, kar je razvidno tudi iz zgodovinskih zapisov. Imamo še nekaj lipovih drevoredov, a slabo ohranjenih. Lani je bilo prepovedano lomiti vejave pri nabiranju cvetja. Če bi uredili nabiranje lipovine tako že prej, bi naši lipovi drevoredi ne bili tako žalostni kakršni so zdaj, kar velja predvsem za drevored na Sv. Petra nasipu. Tudi lipa vzdolž nekdanje Dunajske ceste so veliki invalidi. Žal, da vrtnarji dandanes ne zasajajo več mnogo lip, ki imajo mnoge prednosti pred številnimi drevjem, ki je v novejšem času v modi.

Spopad med mitničarjem in tihotapcem pri »Dolgem mostu«

Od dogodka sta potekli že skoro dve leti, razne ovire pa so povzročile, da je bila sodna razprava šele včeraj

Ljubljana, 29. aprila.

Služba mitničarja je težka in odgovorna. Ljudje, ki prihajajo z njim službeno v stike, mu večinoma niso naklonjeni, nemalokrat ga skušajo na razne načine prelistati, posebno drži pa se mu tudi dejanska uprejo. Pred ljubljanskim sodiščem je bilo zadnja leta že več kazenskih pravi zaradi spopadov med mitničarji in raznimi tihotapci, ki so hoteli spraviti na ozemlju mestne občine skrivaj v promet tovarninski podvrženo blago. Podoben dogodek se je odigral 20. junija 1940 na koncu Tržaške ceste pri »Dolgem mostu«. O zadevi je sodišče že večkrat razpravljalo, proti soudeleženi tihotapčevi ženi je bila celo izrečena sodba, ki je bila potem v revizijskem postopku razveljavljena. Proti glavnemu krivcu pa je bilo zaradi vojaških in drugih zadržkov postopanje odloženo in se je mogla razprava proti njemu in obenem proti njegovi ženi vršiti šele včeraj.

Dogodek je v glavnem potekel takole: Zaradi vpoklica večjega števila mitničarjev na orožne vaje je magistrat odredil, da morajo vodje linijskih odsekov po dnevnih službi vršiti tudi nočno kontrolno službo. V skladu s tem nalogom se je podal vodja linijskega trošarskega odseka na Tržaški cesti 20. junija po 18. uri na obhod in je pošel vse čuvajnice na svojem področju. Bilo je že okoli pol 21., ko je prišel na most, preko katerega pelje Tržaška cesta čez strugo Malega grabna. Ze tostran mostu je srečal 35letnega mesarskega pomočnika I. K., ki je na kolesu peljal vrečo, v kateri je bilo zaklano telo. Mitničar ga je vprašal, kam da gre. Obtoženec mu je odvrnil, da pelje tle v hladilnico k nekemu mesarju v Vrhovce. Po predpisih bi bil moral obtoženec postopati tako, da bi se bil javil na mitnici, kjer bi dobil tranzitno boleto, nato pa bi bil mogel neovirano preko mestnega ozemlja v Vrhovce. Upoštevali pa je treba tudi, da je bil tedaj zakon telet sploh prepovedan in da je obtoženec vsakokrat imel namen svoj prevoz teleta prikriti.

Mitničar je obtoženca odvrnil, da ga bo spremljal, kar pa obtoženec ni bilo prav. Obrnil je kolo z vrečo in zavil nazaj na most, da bi odšel z mestnega ozemlja. Mitničar pa ga je ustavil, vreča je padla na tla, med ruvanjem je mesar celo porinil z nogo v strugo Malega grabna. Medtem je mitničar poslal svojega sina, ki je bil služajno z njim, po pomoč na čuvajnico in od tam mu je prišel pomagat neki tovariš, ki sicer ni bil v službi, se je pa slučajno tam nahajal. S sinom sta šla v strugo in izvelela vrečo s teletom na cesto. V tem je prišla obtoženca na pomoč njegova žena, ki se je pogrnala proti vreči in jo vlekla k sebi. Z mitničarjem pomočnikom sta se začela ruvati in žena ga je udarila po roki s kamnom. Nazadnje je sedla na vrečo in jo branila. Obtoženec pa je medtem potegnil svoj bajonet in grozil z njim navzočim. Bil je namreč v vojaški obleki, ker je tistega dne prišel na kratak dopust z grožnjami. Potem je bajonet vtaknil zopet

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino

in
Poveljnik
XI. Armadnega zbora
objavljata

V noči na 26. aprila je krdele upornih komunistov v Radolovi vasi izdajalsko streljalo proti enemu našemu vojaškemu vlakcu, ubilo dva vojaka in ranilo druge.

Ker je preteklo 48 ur, ne da bi se izsledili povzročitelji zločina je bilo odrejeno da se zaradi izvršitve določil razglašajo od 24. aprila ustreliti 6 oseb, zanesljivo krivih komunističnega udejstvovanja.

Obznanje je bila izvršena danes ob 8. uri Ljubljana, 28. aprila 1942-XX.

Visoki Komisar za Ljubljansko Pokrajino
Emilio Graziosi i. s. r.

General Poveljnik XI. Armijskega Zbora
Mario Robotti i. s. r.

Ducejeva nagrada

za rojstvo dvojčkov

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncem Sterle Francu in Ivani iz Poljan št. 10, občina Stari trg, o priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 L.

April gnoji s snegom

Ljubljana, 29. aprila.

Včasih je pri nas snežilo ob jurevem in ljudje so govorili, da je Jurij prijezdil na belem konju. Letos se nam je pa že zdelo, da se končno začneja pravo pomladno vreme, ki smo ga po dolgi zimi tako težko pričakovali. Kakor lani se tudi letos pomlad začneja z veliko zamudo. Zdj nas hladno vreme že skrbi. Če se ne bo kmalu ogrelo, se bodo posledice pokazale na letini.

Po južnem in deževnem vremenu, ki je trajalo še v nedeljo, je začela pihati mrzla burja in zadisalo je po snegu. Upali smo, da se bo zjasnilo in da bomo opravili le s slano. Toda nebo je ostalo mračno, burja trdovratna in snogi je začelo deževati. Zadišalo je po snegu kakor ob začetku zime. Ponoči je sneg v resnici pobelil celo srednje visoke hribe ob robu Ljubljanske kotline. Dopoldne je pa začel sneg naletavati celo v nižinah. Ni treba še naglašati, da ga nismo pozdravljali, čeprav je znan rek, da je aprilski sneg beraški gnoj. V resnici aprilski sneg ne škoduje kmetom in vrtnarjem, saj v pravem pomenu besede pognoji zemljo. Vendar v zvezi z vsemi drugimi čimiliteli, ki spremljajo takšno vreme ni posebno koristno, ko je rastlinstvo tako zadržano v rasti kakor letos. Ostanje nam še upanje, da se bo vreme vsaj poslej temeljito sprevrglo in da bo maj znatno toplejši.

Iz pokrajine Gorizia

— Junaške smrti je umrl topničar Josip Vucchi iz Vertoibe pri Gorizii. Njegovo truplo je bilo pokopano na messinskem pokopališču.

— Smrt znanega hotelirja. Zaradi srčne kapi je nenadno umrl znan hotelir in restavratore Josip Furlani v Gorizii. Bil je lastnik meščanske restavracije v ulici Morrelli. Pokopali so ga na mernskem pokopališču.

— Romanje v Cormons. Razne ženske organizacije organizirajo za prihodno nedeljo romanje h Kronani Materi božji v Cormons.

— Mestna občina v Gorizii razglašajo: dne 26. aprila je bilo 5 rojstev, 9 smrtnih primerov in 3 poroke.

— Spevi in plesi. Jutri bo v Verdijevem gledališču v Gorizii zanimiv večer spevov in plesov. Sodeluje tudi orkester pod vodstvom maestra Spellanzone.

— V prid vojnim ranjenecem se bo vršil koncert znanega vokalnega kvarteta Salvati di Basileja v prostorih Kulturnega kroga v Gorizii. Sodelujejo sopranistka Leni Neuenschwander, altistka Pavla Kobilker, tenorist Salvatore Salvati in basist Karol Theo Wagner.

Poletno škropljenje sadnega drevja

Ljubljana, 29. aprila

Po dolgi, hudi zimi odpira sadno drevje svoje cvetove, da zaradi in nam jeseni donese obilen sad. S pomladjo pa se probujajo tudi raznovrstni sadni škodljivci, rastlinski in živalski, da nam uničijo sadni nasade, ki je letos posebno obilen. Preteklo zimo ni bilo mogoče opraviti škropljenja sadnega drevja povsod tako, kakor bi bilo to potrebno. Zato bomo morali tem skrbnejše in kar je najvažnejše pravčasno izvesti spomladansko in poletno škropljenje pred in po cvetenju. Posebno s škropljenjem pred cvetenjem, ko so brsti že odprti in vidni cvetni peclji, cveti sami pa še zaprti, preprečujemo v Ljubljani in okolici radi vlažnega podnebja z 2—3% kalifornijsko (zvepleno-apneno) brozgo nevarni in škodljivi škropivi na sadnem drevju. Škropilovi troši namreč prezimijo na odpadlem listju in sadju. Veter jih spomladi raznese na mlade lističe odpirajočih se brstov, kjer v rosnih in dežnih kapljah izkalijo in okužijo mlado listje, da na njem in pozneje tudi na salju nastanejo znane pege in okvare. Škropilovi troši se raznašajo in kalijo do konca maja. Zato je potrebno škropljenje ne samo pred cvetenjem, ampak tudi po cvetenju, ko beli cvetni lističi odpadejo. Če dodamo kalifornijski brozgi 0.2% (200 g na 100 l) apnenega arzenijata (arezina, meritola), uničimo ob enem tudi grizce živalske zajedavce, pred vsemi mela zimskega pedica, zavijača, ki povzroča črvištvost sadja i. dr. Mesto zvepleno-apnene brozge uporabljamo lahko tudi 1% nosparsen ali 1/2% nosparsit, ki vsebujejo oba baker in arzenik. Teh dveh sredstev bo pa sedaj težko dobiti.

Ko so plodovi debeli kakor lešniki, sledi drugo poletno škropljenje čez tri tedne pa še tretje. Škropilovo treba z dobro škropilnico fino porazdeliti po listju in drevmu, ne da teče od drevesa, ker bi sicer nastale laude opekline.

Radijskim naročnikom

Obveščamo radijske naročnike, da morajo za mesec april brezpogojno poravnati radijsko naročnino vsi naročniki.

Naročnino za prihodnji mesec maj morajo plačati vsi tisti, ki so vložili prošnje na Kr. Kvesturo ali okrajna načelstva, ne glede na izid prošnje.

V naslednjih mesecih pa bodo dolžni plačevati radijsko naročnino samo naročniki, ki bodo prejeli dovoljenja.

Ko dreve odpira brstje, se izvalijo iz prezimajočih jajčec že tudi listne uši in polhe, konec maja pa razni kaparji. Da se ubranimo teh škodljivcev, škropimo sadno drevje z 1% tobacišnim izvlečkom ali izvlečkom mušjega lesa (kvasije) z 2%, dodatkom mazavega (kalijevga) mila.

Vsa škropljenja opravlja svojim članom Sadržarska in vrtnarska podružnica Ljubljana I po naročilu in po določenem nize ceniku. Naročila je nasloviti na podružničnega blagajnika T. Dreniga, Cesta v Rožno dolino 36 (tel. 23-55). Članom, ki hočejo to delo opraviti sami, pa izposoja podružnica ročne in nahrbtnne škropilnice proti majhni odškodnini ter jim oddaja burd zvepleno-apneno brozgo in druga škropiliva.

Iz pokrajine Trieste

— Glede plovbe pri Triestu opozarja pristaniški kapitanat, da je za današnji dan prepovedana plovba med poldnevnikom 13.109, črto Trieste—Umago ter vzporednici 45, 40 in 45.26.

— Umrla so v Triestu: 68letna Eleonora Bortolini, 87letna Marija Bontin-Hofman, 79letni Angel Kepelen, 73letna Elisar Felzger-Roit, 40letni Evgen Sardo, 67letna Alojzija Ersetich-Zotter, 34letni Ermin Serbi, 18letni Adino Azano, 48letni Marij Angeli, 57letni Primož Moro in 82letna Ana Laner.

— Letne počitnice bodo pri apelacijskem sodnem dvoru v Triestu od 16. julija do 13. septembra.

— V Politeama Rossetti nastopata v sodobni igri Guido Riccioli in Manda Primavera. Sodelujejo še drugi znani komiki.

— Demografsko stanje. Mestna občina v Triestu objavlja: dne 27. aprila je bilo 15 rojstev, 12 smrtnih primerov in ena poroka, dne 26. aprila 8 rojstev, 8 smrtnih primerov in 5 porok.

— Poročili so se v Triestu: zasebnik Gabriel Cerne in gospodinja Katarina Ukocio, uradnik Elvirij Tilati in gospodinja Blanka Baroni, mehanik Guido Marcuzzi in zasebnica Elpidia Ronconi, zasebnik Ivan Lombardi in hišna Antonija Milanese.

— Raport industrijskega delavstva, v dvorani Politeama Rossetti je bil raport industrijskega delavstva v okviru pokrajinske zveze industrijskih delavcev. Na zboru je bil počasen spomin v vojni padlih pristaniških delavcev.

Iz Spodnje Štajerske

— Novi grobovi. V mariborski bolnici je umrla železničarjeva žena Terezija Golli iz Zgor. Jablanice, stara 40 let. Smrtno se je ponesrečila trgovčeva žena Marija Bengic iz Gor. Radvanja, stara 31 let. V Mariboru so umrli zasebnica Elizabeta Samut, stara 69 let, poštni poduradnik Ivan Jenšeng, star 77 let, občinski delavec Filip Sauperl, star 70 let, in slikarski mojster in hišni posestnik Janez Lorber, star 69 let. V Radgoni je pa umrl splošno znani vinogradnik in bivši družabnik trvdice Clotaur Bouvier Bertchold Bouvier.

— Prodaja konj samo z dovoljenjem prehranjevalnega urada. Prehranjevalni urad v Celju razglašajo: Po naredbi šefa civilne uprave z dne 15. marca 1942. ne sme biti noben konj prodan brez predhodne cenitve. Prodajalec dobi pri cenitvi posebno izkaznico, na kateri je poleg drugih podatkov zabeležena tudi cena dotičnega konja. Noben konj ne sme biti prodan ali kupljen brez dovoljenja prehranjevalnega urada.

— Vse zemljo je treba obdelati. V letošnjem letu ne sme obstati neobdelan noben kvadratni meter zemlje. Krajevni organi na Spod. Štajerskem so pooblašteni izročiti vsa neobdelana zemljišča brezplačno marljivim kmetovalcem, da jih obdelajo. Zato oblasti ponovno pozivajo lastnike neobdelanih zemljišč, naj sami obdelajo svoje zemljo.

— Novo šolsko leto na vinarski šoli v Železnih vratih pri Ljutomeru. Vinarska šola v Železnih vratih pri Ljutomeru, sredi najrodovitejših Slovenskih goric Spod. Štajerske, priključena vinarski in sadjarski šoli v Mariboru, prične novo šolsko leto 3. maja. V šolo se sprejemajo mladeniči stari nad 16 let, ki so nemški državljani ali so se prijavili pri Heimabundu in so zaprosili za nemško državljanstvo. Šolsko leto bo zaključeno v decembru. Šola je brezplačna.

Beograd po enem letu

Beograd, 29. aprila

Beograjski vodovod so začeli razbirati. Zdj montirajo dva nova vodovoda, eno novo črpalno in grade 26 novih vodnjakov. Vsa ta javna dela se financirajo iz kredita v znesku 43.340.000 din.

Dela se tudi na zboljšanju tramvajskega prometa, ki bo še letos v polnem obsegu obnovljen. Za tekoče leto je predvidena zgraditev 3 km dolgega novega električnega voda nizke napetosti in 5 km dolgega voda visoke napetosti. Dalje bo zgrajenih 11 transformatorjev ter električni vod med centralo in podcentralami. V popravilo je šlo 38 tramvajskih voz in nekaj avtobusov. Občina se pogaja z nemškimi tvrdkami glede dobave 50 novih tramvajskih voz. O italijanske tvrdke »Breda« pa prikačuje dobavo ostalih devetih naročenih motornih voz.

Na zdravstvenem polju niso bile samo preprečene epidemije, temveč je bila s primernimi ukrepi skoraj povsem odstranjena tudi nevarnost malarije. Dočim je bilo v Beogradu 1939 še 17.478 primerov malarije, jih je bilo lani samo še 1889.

Sejmi plemenske goveje živine v Kočevju

Ljubljana, 29. aprila.

Obveščajo se vsi živinorejci, da bo v dneh 5., 6., 7. in 8. maja v Kočevju velik sejem za plemensko govejo živino, kamor bo prignanih nad 1000 glav, predvsem dobrih plemenskih krav in telic. Začetek sejma bo vsakokrat že ob 9. uri.

Teh sejmov se morejo udeležiti vsi živinorejci, ki želijo kupiti plemensko živino za daljnjo rejo.

Zlasti se opozarja na te sejme oni posestniki, ki so lansko leto vložili prošnje za nakup plemenske živine z državnim podporo. Onim posestnikom, ki so vložili to-zadevne prošnje in ki so vsled revizije po bivši jugoslovanski oblasti utrpeli škodo v staležu svoje živine, bo na lenu mesta

priznana 40% državna podpora k nakupu ceni živali, ki so jo bodo posestniki sami lahko odobrili in kupili.

Ker oni prosilci, ki so vložili prošnje za nakup konj oz. plemenskih kobil, teh ne bodo mogli dobiti, bodo lahko prejeli podporo za nakup plemenske goveje živine, ako jo bodo želeli kupiti.

V interesu tukajšnje pokrajine je, da se čim več živine odkupi, zato se priporoča čim večja udeležba.

Beleznica

KOLE DAR

Danes: Sreda, 29. aprila: Peter Samel, Robert

DANASNE PRIREDITVE

Kino Matice: Ura kemije

Kino Sloga: Mušketirji zapada in Veli-

kletka

Kino Union: Vražja deklica

Razstava slik Matije Jame v Jakopič-

evem paviljonu

DEZURNE LEKARNE

Danes: Dr. Kmet, Tyrševa cesta 43, Trn-

koczy ded., Mestni trg 4, Ustar, Selenbur-

gova ulica 7.

Sportni pregled

Razvoj madžarskega nogometnega

prvenstva

Z zamudo celega tedna nam prihajajo v roke podatki o razvoju položaja v madžarski nogometni ligasti tabeli. Prejšnjo nedeljo so prvenstvene tekme dale nekaj zanimivih izidov. Najvažnejša tekma je bila odigrana med WMFC in Ujpestom. Po razburljivih igri se je končala neodločeno 1:1. Neodločeno se je končala tudi tekma med Ferencvárosom in Elektromosom. Razšla sta se z 1:1. Nepričakovano pa je Kispest premagal novosadskega Ujvideka 2:1. Druge tekme so se končale takole: Szeged—Szolnok 4:2, NAC—Salgotarjan 5:1, Mavag—SzVse 2:0, Kolozsvary AC—Gamma 2:1 in Dimavag—Lampart 2:1.

V vodstvu je s 37 točkami WMFC, ki mu sledijo Szolnok s 34, Ujpest z 31, Gamma z 28, Ferencváros, NAC in Szeged s 27, Kispest s 25, Elektromos s 23, Dimavag in SalBTC z 21, Ujvidek s 17, Lampart s 16, Kolozsvary s 15, Mavag s 15 in SzVSE z 9 točkami.

Tekme v Švici in Franciji

Švicarsko nogometno prvenstvo je v nedeljo prineslo visoka poraza dvema znanima enajstericama. S 4:0 je Grasshoppers premagal Servette in Sankt Gallen Curih. Tesnejše so bile zmage Luzerna nad Bienne 2:1, Nordsterna nad Cantonalom, Lausanne nad Grenchenom 1:0 in Young Boys nad Chaux de Fondsom 2:1. Neodločena je ostala tekma med Luganom in Young Fellowsom 2:2.

V nezasedeni Franciji je bilo na sporedu zaključno kolo prvenstva, ki pa ni pritegnilo velikega zanimanja, ker je bilo vprašanje prvaka rešeno že prejšnjo nedeljo. Toulouse, ki je dolgo časa resno tekmoval s prvkom Seteom za prvenstvo, je po preteklednjem porazu izgubil živce. Sedaj ga je porazil Cannes 0:3. Sete je premagal St. Etienne 3:1, tekma med Marseillcom in Nizzo pa se je zaključila 2:2.

V zasedeni Franciji je na sporedu tekmovanje za pokal francoskih pokraj. V semifinlnih tekmah je reprezentanca Normandie premagala reprezentanco Ile de France 1:0, z enakim rezultatom pa je tudi reprezentanca Champagne odpravila reprezentanco Guy Gascogne.

Priprave za mednarodno tekmo

Nemčija—Madžarska

V nedeljo 3. maja bo v Budimpešti nova mednarodna nogometna tekma: Nemčija—Madžarska. Tekmo bi morali prav za prav odigrati že kmalu po začetku letošnjega koledarskega leta pa so jo potem zaradi raznih ovir preložili.

Nemci se na srečanje z Madžari skrbno pripravljajo, saj žele vsaj nekoliko zabrisati neugoden vtis, ki ga je zapustil polovični uspeh v tekmah s Španijo. Zbrali so svoje najboljše na vevžo in osredotočeno pripravljane v Ludwigsburgu, kjer so tudi v nedeljo igrali trening tekmo z nepomembnim partnerjem.

Podobno pripravljajo svoje izbranice tudi Madžari. V Gyuru pri Budimpešti jih trenira sedaj 18 in so med njimi vsa najbolj znana imena. Oba vezna kapetana Herberger in Toth bosta morala dokončno enajsterico dobro pretehati, saj se je na obeh straneh v zadnjih tekmah precej eksperimentiralo.

Tekmo bo sodil italijanski sodnik Barlassina.

V nekaj vrstah

Hokejska tekma na travi med Italijo in Hrvaško se je zaključila z zmago Italije 2:0. Tekma med Zagrebom in mostvom Lavori Publici pa z zmago Zagreba 1:0. Italijanski sabljaški prvak je postal Aldo Montano. V mečevanju je zmagal Robbert Battaglia.

Znani ameriški lahoatlet Biozis, ki smo njegovo ime zadnje čase že večkrat omenili, je pognal na neki lahoatletski prireditvi v New Yorku disk 52.98 m.

Na maratonskem prvenstvu Japonske je sodelovalo 147 tekačev. Na avtomobilski cesti v Ryonjunu je zmagal Moku Sochou, član inženirske šole v Mukdenu. Dosegel je nov japonski rekord s časom 2:34.43.

Zvezni tehnični odbor Italijanske teniske zveze je že določil igralce, ki bodo nastopili na prvi letošnji mednarodni tekmi z Madžarsko v Budimpešti. Italijo bodo zastopali: Bossi, Cuccelli, M. Del Bello, Quintavalle, Rado, Romanoni in Sada.

Pro Gorizijo je v nedeljo doživela prvi poraz v prvenstvenem tekmovanju. Prišel je toliko bolj nepričakovano, ker je moštvo v tekmah prejšnjih nedelj doseglo lepe uspehe proti mnogo močnejšim moštvom. uspehe proti mnogo močnejšim moštvom

Ko je Ljubljana nosila ladje

Plovba na Ljubljani v prihodnosti in preteklosti — »Za v najstarejših časih naj-
imenitnejša vodna cesta na Kranjskem«

Ljubljana, 29. aprila
Plovba na Ljubljani je začasno malo
zastala, ker so morali prestaviti pristani-
šče iz mesta na tesen, manj primeren kraj.
Da bo pa Ljubljana postala v prihodnosti
zopet pomembna vodna cesta, je računal
tudi projektant preurejenega pristanišča
za tovarne čolne na Trnovskem pristanu.
Tam je bilo pristanišče že v starih časih,
a primerno urejeno najbrž ni bilo nikdar,
tudi ne v dobi najživahnijega prometa na
Ljubljani.

Promet v prihodnosti

Težko je reči, ali bo Ljubljana dobila
kraj v prihodnosti zopet tako velik po-
men kot plovna reka, kakršnega je imela
v preteklosti. Prometne razmere so se te-
meljito spremenile od davnine, ko se ni
bilo težje in ni bilo niti stili, da se bo
nekoč razvil motorni promet. Velika do-
plovba na Ljubljani je minila, ko so za-
šli tudi voziški časi ob uvedbi želez-
niškega prometa. Vendar bo Ljubljana
ohranila v prihodnosti vsaj delno svoj po-
men kot vodna cesta, najbrž že zato, ker
teče na Barju, kjer so cestna dela zelo te-
žavna. Razen tega Ljubljana veže mesto
s krimskim pogorjem, ki je bogato na lesu
in apnencu. Računati pa tudi smemo v
prihodnosti z rečnim prometom med Vrh-
niko in Ljubljano. Izreden pomen za plo-
vo pa bi Ljubljana pridobila, ki bi po-
stala del velikega prekopa, ki bi naj vezal
morje z Donavo. Zdaj nikakor ni mogoče
niti približno orisati rečnega prometa na
Ljubljani v prihodnosti.

Rimljani regulirali Ljubljano?

Ljubljana bo dobila večji pomen za
plovbo, ko bo regulirana v vsej svoji dol-
žini. Na Barju je njena struga še precej
vijugasta in zato je tudi vodna pot precej
daljša kakor cestna med Vrhniko in Ljub-
ljano. Regulacija Ljubljane na Barju je
še v načrtu. Ne moremo se povedati, ko-
liko bo struga po regulaciji prelozila in
zravnana. Pri tem bodo odločili čim bolj
ki prihajajo v poštev pri osuševalnih delih.
Ozirljivo se bodo vedno bolj na višino tal
Barja in ustja številnih pritokov Ljubljani-
ce. Motili bi se, če bi mislili, da je vsa
struga Ljubljane na Barju naravna, to
se pravi takšna, kakršna je izdobra voja
sama. Upravičena je domneva, da so že
Rimljani uravnavali tek Ljubljane. To
domnevo je izrekel že l. 1892 Rutar v
»Mittheilungen des Musealvereines«. Ne-
dvomno je, da so Rimljani plovili po Ljub-
ljani gradivo, ki so ga potrebovali za
zidanje Emone in najbrž tudi za poslopja,
odnosno utrdbne druge v Ljubljanski kot-
lini. Bolj zanesljivo je, da so Rimljani de-
lali ceste na Barju. Iz tega pa tudi lahko
sklepamo, zlasti še, ker se zdi, da je stru-
ga Ljubljane vsaj delno zravnana — da
so regulirali tudi Ljubljano. Med Nau-
portom, med predhodnico sedanje Vrhni-
ke, in Ljubljano je bil v rimskih časih zelo
živahen promet. Vedeti moramo, da ti mesti
nista bili le vojaški postojanki, temveč
da je v njihju že cvetela tudi trgovina.

Čolnarstvo na Ljubljani zelo staro

Ni nam treba dvomiti, ali je bila Ljub-
ljana že v dobi Emone vodna cesta. Plo-
vba na Ljubljani je pa bila seveda dobro
razvita tudi v poznějšíh stoletjih, kar nam
priča dovolj že sam kamen najstarejših
ljubljanških poslopj. Mnoge ljubljanske
stare hiše so namreč zidane s podpečnim
kamnom, ki so ga v starih časih lahko do-
važali v Ljubljano samo po Ljubljani. Po
propadu Emone se je plovba na Ljubljani
lahko bolj razvila šele, ko je začela
rasti Ljubljana. Plovba je bila tam živah-
nejša, čim hitreje se je razvijalo mesto in
čim večje je bilo, odnosno čim boljši po-
goji za razvoj trgovine so bili ustvarjeni.
Da je bila plovba zelo razvita že v začetku
tega tisočletja, poznamo lahko tudi iz zgo-
dovinskih virov. Tako nam pripoveduje
Valvasor o tekmi, ki so se jih udeleževali
ljubljanški čolnarji na Ljubljani. Valvasor
je opisal čolnarsko tekmo, ki je bila pri-
rejena maja l. 1692, torej pred 950
let. Tekmo so priredili mestni očeti. Zma-
govalci so prejeli privlačna darila. Prvo
darilo je prejel čolnar, ki je moral stoječ
v osredju svojega majhnega čolna z do-
gim drogom pahniti svojega tekmeča v
vodo. Zmagovalec so bila namenjena tri
darila, in sicer tovar vipavca, tri vatie
sukna in par nogavic. Za drugo in tretje
darilo so tekmovalci v veslanjem. Darila
so bila obsejna pod mostom, ki je pozneje
dobil ime »čevljarški most«. Kdor je prvi
priveslal do darila, se ga je lahko polastil.
Podobne tekme so prirejali še dolgo po-
zneje. O tekmi l. 1210 je znano, da so se
spopadli krakovski ribiči in trnovski čol-
narji, in sicer na ozkem mostu, ki so ga
dali narediti mestni očeti ob Bregu prav
tja na namen. Na dano znamenje so tekme-
valci planili drug proti drugemu golih rok
ter se začeli mikastiti. Obdarovani so bili
tisti, ki so svoje nasprotnike pometali v
vodo. Darilo je bilo tovar (starinska mera)
vipavskega vina, ki ga je prejela vsa sku-
pina, bodisi Trnovčani ali Krakovčani, ne
pa le posamezni tekmovalci.

Posebne pravice čolnarjev

Razumljivo je, da so si ljubljanski čol-
narji sčasom pridobili velike pravice, kajti
čolnarstvo je bilo staro in zelo tesno zve-
zano z vsem gospodarskim življenjem. Od
čolnarstva in ribištva se je v starih časih
preživljalo sorazmerno mnogo prebivalstva.
Čolnarji in ribiči so nedvomno uživali ve-
lik ugled, kar bi smeli sklepati že iz tega,
da so mestni očeti prejelali za nje tekme.
Tudi to, da so prvo šenklaško cerkev dali
zgraditi čolnarji in ribiči, dokazuje
vsaj do neke mere, kako veljavni so bili.
Uživali so posebne pravice, kar nam
najbolj zgovorno kaže naslednji primer.
Ljubljanski čolnarji niso spadali pod oblast
deželne glavarstva in mestnega magi-
strata kakor stanoviti in meščani v sred-
njem veku. Ni jih smel klicati pred sodišče
mestni magistrat ne vicedom, pa tudi ne
kateri drugi cesarski oblastnik v deželi,
razen če je šlo za večji zločin. Bilo so pri-
viligitirani stan, ki je imel svojo posebno
gospodsko. Te njihove pravice so zelo stare
in ni bilo točno ugotovljeno, kdaj so bile
uvedene. Ljubljanske čolnarje je sodil po-
seben cesarski uradnik, tako zvali vodni
mitničar, ki je imel svoj sedež v Ljubljani,

Vodna mitnina

Plovba na Ljubljani ni bila dovoljena
komur koli. Kako zelo so cenili v srednjem
veku pomen Ljubljane kot vodne ceste,
spredimo že iz tega, da so si pravico
plovbe pridržali deželni knezi. Cesar Fri-
derik je dal l. 1475 Nikolaju Ravbarju
ljubljanško vodno mitnino za 1000 ogrskih
goldinarjev na leto v najem. Ta najemni-
na je bila izredno visoka, saj je bila v ti-
stih časih tivoljska graščina prodana za
200 goldinarjev. Sam cesar je tedaj do-
dal, koliko »ladije« (ki so bile v resnici le
malo večji čolni) je smelo voziti po Ljub-
ljani. Tako je l. 1528 je vozilo na Ljub-
ljani devet tako zvaljenih ladij, ki so bile
last deželnih knezov. Ladje so uporabljali
ljubljanški čolnarji proti dogovorjeni plači
in odškodnini, da so prevažali predvsem
cesarsko blago. Cesar Ferdinand je tedaj
objubil ljubljanskim čolnarjem, da ne bo
dovolil narediti več ladij za plovbo na
Ljubljani, kvečjemu še eno, če bi sicer
čolnarji ne zmagovali prometa. To ustno
objubo je cesar potrdil s posebnim pis-
mom l. 1535. Ladje so bile torej prav za
prav cesarska last. Delati jih je dal cesar
ali deželni knez na svoje stroške. Drugi jih
ni smel izdelovati. Čolnarji, ki so vozili s
temi »ladjami«, so bili veliki čolnarji za
razliko od malih čolnarjev, ki so uporab-
ljali male čolne. Čolnarji so bili torej neke
vrste cesarjevi fevdniki. Čolnar je navad-

no uporabljal ladjo do smrti. Ko je umrl,
so se pogosto mnogi potegovali za najem
ladje. Obratno so se na cesarja. Toda za
ladje so proslili že, ko so se živeli vsi čol-
narji. Komur je bilo objubljeno, da mu
bo prva prosta ladja izročena v uporabo,
je prejel tako zvaljeno »ekspektanco«, kakor
so imenovali te objube. Po posebnem re-
du, ki ga je izdal l. 1549 cesar Ferdinand
za plovbo na Ljubljani, so bile potrjene
stare čolnarske pravice. Čolnarji so bili
dolžni sprejemati predvsem cesarsko blago
in natovarjati drugo, če ni bilo dovolj ce-
sarskega. Podrejeni so bili višjemu dace-
rskemu uradu. Bila sta dva dacearska urada,
eden v Ljubljani, drugi na Vrhniku. Les
za ladje so čolnarji dobivali iz gozdov, ki
so rasli vzhodno Ljubljane. Čolnarji so pa
sami zasajali buke in hraste. Zato so uži-
vali pravico, da so smeli sekati les in za-
nimivo je, da so gonili v te gozdove na
pašo svoje prašiče. Posebnega pomena je
bilo najbrž, da so čolnarji zasajali dreve
ob Ljubljani; gozdovi so namreč ščitili
reko pred močnimi vetrovi. — Tudi mali
čolnarji so se morali ravnati po predpisih
cesarskega reda o plovi, kar spredimo
iz tega, da so bili podrejeni cesarskima da-
carskima uradoma na Vrhniku in v Ljub-
ljani.

Ob priliki bomo še malo opisali takratno
življenje na Ljubljani in kakšno so bile
starinske ladje.

DNEVNE VESTI

Kraljevska akademija S. Luca

Kraljeva akademija S. Luca je imela
svečan sestanek, ki mu je prisostvovalo
Nj. Vel. Kralj in Cesar. Navzoči so bili
tudi zastopniki vlade in drugih oblastev
ter ustanov, razen tega tudi nemški in ja-
panski poslaniki. Predsednik je poročal o
pripravih za razstavo, ki jo pripravila
akademija v svojih prostorih za 28. okto-
bra in ki se bo nanašala na italijansko
umetnost v Dalmaciji. Zatem je predaval
akademik Ezio Maria Gray o italijanski
umetnosti v Dalmaciji.

— Na polju slave je padel bersaglierski
narednik Alojz Meschini; rodem je bil iz
Milana. Bil je vnet član fašistične stranke.

— Padovanski škof je postal grof. Pa-
pež Pij XII. je imenoval padovanskega
škofa mons. Carla Agostinija za grofa.

— Sveče je prodajal po 80 lir. Pristojni
organi so zaslili in zaprli prodajalca
Corba Ivana iz Avezzana di Sora pri Te-
nu, ker se je izkazalo, da je prodajal sve-
če, ki jih je sam kupil po 6 lir, po 80 lir
komad.

— Rimski komorni kvartet je koncen-
triral z velikim uspehom v raznih slej-
skih mestih, med drugim tudi v Breslavi.

— Tramvaj je zavozil v drugo vozilo v
ulici Conte della Cerra v Napoliju. Pri
tem je bilo 30 oseb laže ranjenih.

— Zastrupljena družina. V Genovji je do-
letela družina Spinetti huda nesreča. Mati
Espinetta Spinetti je kupila od nekega pro-
dajalca, ki je prodajal od hiše do hiše, več-
jo količino sadja. Naslednjega dne je mati
umrla. Tudi ostali člani družine kažejo
znake zastrupljenja. Eden od otrok bo le
težko okrevati. Ta primer kaže, da ni pri-
poročljivo kupovanje sadja in drugih pre-
metov, ki niso bili oblastveno pregledani
po organih tržne higijene.

— Lep uspeh Gotovčeve opere v Vene-
ziji. V okviru glasbenih manifestacij leta
XX je bila v gledališču »La Fenice« v Vene-
ziji slavnostna predstava Gotovčeve ope-
re »Ero z onega sveta« v okviru gosto-
vanja zagrebškega opernega ansambla. Ča-
sopisje zelo pohvalno ocenjuje kvaliteten
raven glasbenih sodelujočih: Josipa Križaja,
Radev-Grojeve, Nade Tečičeve, Josipa Go-
stića in Milana Pichlerja. Opero bodo upri-
zori 30. t. m. v rimski kraljevi operi, po-
tem ko so gostovali z njo 27. t. m. v mest-
nem gledališču v Firenci. Navedeno Go-
tovčovo opero so uprizorili že l. 1938 v
Triestu in Fiumi ob priložnosti gostovanja
ljubljanškega opernega ansambla. Prvič
pa je bila podana v italijanski l. 1939
na odru torinskega gledališča. Sedanji le-
pi uspehi, o katerih poroča italijansko čas-
opisje, pa razveseljujejo tudi nas, saj so
med nastopajočimi po večini naši pevci, ki
so se razvili in zrasli na ljubljanskem
opernem odru.

— Duce je določil znesek 290.000 lir v
prid rodinam v vojni padlih letalcov.
— Izrebane nagrade zakladnih bonov.
Serija G: dve nagradi po 100.000 lir štev.
1.478.436 in 730.033. Štiri nagrade po 50
tisoč lir: štev. 1.137.072; 208.817; 569.442;
1.555.114. Serija H: dve nagradi po 100.000
lir štev. 1.456.980 in 1.953.498. Štiri na-
grade po 100.000 lir štev. 425.241; 757.140;
1.948.009; 751.743.

— V Bologno je prispel Tajnik Fašistič-
ne Stranke Eksk. Vidusoni; med drugim
je obiskal vojne ranjence v tamošnjih bol-
nicah ter zdravstvenih ustanovah.

— Smrt znanega glasbenika. V Rimu je
preminil odlični glasbenik in glasbeni kri-
tik Augusto Righetti. Bil je dolgo vrsto
let glasbeni kritik »Tevera«. Njegove staj-
no pisane kritike so ga uvrstile med vo-
diline italijanske umetnostne kritike.

— Prvi obisk japonskega poslanika v
Vatikanu. Japonski poslanik pri Vatikanu
min. Harada je prvi obiskal Vatikan, kjer
sta ga sprejela sekcijska predstojnika pri
drž. tajništvu mons. Tardini in mons. Mon-
tini. Spremljal ga je tajnik pri japonskem
poslaništvu v Kvirinalu Mashido Kanaya-
ma. Ta prvi obisk japonskega poslanika
je bil posnet za film, ki se pripravlja za
25. škofovski jubilej papeža Pija XII. G.
Kanayama je po verski pripadnosti kato-
ličan.

— Kongres farmaceutov. V avli pavil-
ske univerze je bil odprt drugi kongres
farmaceutov. Navzočih je bilo 150 delega-
tov. Otvoritvi je prisostvoval tudi študi-
kalni tajnik dr. Scrinzio.

— Hrvaška tobačna industrija. Hrvat-
ska ima 6 tobačnih tovarn in sicer v Za-
grebu, Sarajevu, Mostaru, Travniku, Ba-
njaluju in Senju. V slednji izdelujejo sa-

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 16. in 18.15. ob nedeljah in praznikih ob 10.30. 14.30. 16.30 in 18.30

KINO MATICA • TELEFON 22-41

Film mladostne poezije, zlatih sanj, emeja in solt preje ljubljane

Ura kemije

Andrea Checchi, Alida Valli, Carlo Campanini, Irasema Dillan, Sandro Ruffini in obojni lepih mladih deklet

KINO UNION • TELEFON 22-21

Film neverjetnih ljubezenskih doživljanj

Vražja deklica

Melvyn Douglas, Joan Blondell

KINO SLOGA • TELEFON 27-30

Dva filma aspekt delaj in močne razgibane vsebine:

MUSKETIRJI ZAPADA

Walter Huston, Harry Carey, VELIKA KLETKA

Film iz cirkuškega življenja.

Clyde Beatty, Anita Page, Wallace Ford.

mo cigare. Letno se pridelava v teh tovar-
nah 6.000.000 kg tobaka. Hrvatska sama
porabi letno okrog 4.200.000 kg tobaka in
tobačnih izdelkov. V Nemčiji je šlo v zad-
njih mesecih iz Hrvatske nad 1.200.000 kg
tobaka.

— Skopje je dobilo posojilo. Bolgarski
ministrski svet je dovolil mestu Skopje
posojilo 10 milijonov levov pri Bolgarski
kmetijski in zadružni banki. Za posojilo bo
jamčila država. Posojilo je dano za pet let
in obrestna mera znaša 7 odstotkov. Denar
se bo porabil za nakup treh razlaščenih tovarn.

— Nov grob. Na svojem domu v Stom-
škovi ulici 14 je umrla ga. Karla Kratoch-
vilova, hčerka ge. Helene Starčeve. Na
zadnji poti jo bodo spremili darovi ob pol
16. iz kapele sv. Andreja na Žalah k Sv.
Križu. Naj v miru počiva! Zaljubljeni materi
in sorodnikom izrekamo naše odkritosrčno
sožalje.

— Ustanovitev zavodov za italijanske vi-
sokošolske študije v tujini. Ze več časa
in z več strani se čuti potreba ustanoviti
v tujini zavode za italijanske visokošolske
studije. V kulturnem svetu se kažejo
stremjenja tujih dijakov, da se žele po-
svetiti klasičnim in romanističnim stu-
dijem, ki so bili vedno za vse narode sveta
najvišja stopnja civilizacije. Je v italijan-
skem interesu, da se takemu zanimanju
ustreže in nalaže bi bilo mogoče doseči to
z ustanovitvijo omenjenih zavodov. Pristoj-
ni činitelji, ki spada v njihov okvir budno
čuvanje prestiža in ekspanzije italijanske
kulture v svetu, so se odločili za ustanov-
ljanje takih zavodov. Čeprav po izvori ita-
lijanski se bodo modali zavodi predvsem
uživetji v kulturne razmere sredine, v ka-
etri bodo delovali, da tako čim bolj pribli-
žajo svoje delo razmeram svojega delovne-
ga poprišča. K oživitvenju te zamisli
bosta skupno prispevali Ministrstvo nardi-
ne vzgoje in Zunanje ministrstvo. Zavodi
bodo delovali pod zaščito Kr. Italijanske
akademije, ki ji je po njenih statutih nalo-
žena dolžnost širiti preko državnih meja
italijansko kulturno misel.

— Zapadlost nezbrabljenih trgovskih do-
volilnic. »Eco di Roma« poroča iz Rima, da
je bilo pristojnim činiteljem predloženo
vprašanje, če velja predpis, da zapadejo
neuporabljene trgovske dovolilnice v treh
mesecih, tudi za dovolilnice izdane prej in
ki v predpisnem roku niso bile aktivirane.
Na to vprašanje je prišel odgovor, da
se smatrajo za zapadle tudi take dovolilni-
ce, če niso bile v roku od treh mesecev iz-
rabljene z oživitvenjem podjetja, za ka-
tere je bila izdana dovolilnica. Narav-
no pa je, da se taka odločba ne nanaša na
sezonska podjetja.

— Naznanilo kreditnih terjatev v tujini.
Pristojni činitelji so odredili, kakor poroča
»Eco di Roma«, da morajo banke, bančniki,
trdke, družbe, pravne osebe naznaniti
spremembe v obstoju kreditov v tujini
Banci d'Italia polletno. Obvezana vlagati
take prijave so tudi vsi italijanski držav-
ljani bivaajoči v državi ali v kolonijah. Ta
obveza je bila sedaj precizirana v toliko,
da je treba take prijave vlagati najkasneje
do 10. januarja in 10. julija vsako leto.

— Nesreče. Včeraj so bili v ljubljansko
bolnico prepeljani naslednji štirje pome-
rečenci. Matija Stele, 27-letni šlemčičar-
ski delavec iz Ljubljane, se je ranil na
prstih desnice. — Tončka Brčan, 42-letna
beračica iz Ljubljane, je padla na stopni-
cah in se močno poškodovala na glavi. — Miha

Zibeljnik, 29-letni kolar iz Ljubljane, si je
močno porezal prste desnice — Slava Li-
lek, 17-letna hči pekovskega mojstra iz
Ljubljane, je padla na cesti in si zlomila
levo nogo.

Iz Ljubljane

—lj Zivilski trg. Zdaj je že toliko zele-
njave domačega pridelka, da pradažalk ne
zadržijo niti slabo vreme. Tako je bil trg
danes v primeri z deževnim vremenom so-
razmerno precej dobro založen, predvsem
z zelenjavo. Kakor že nekaj časa, je pa
bilo danes tudi na izbiri uvožene zelenja-
ve pri branjevcih. Meščani zelo kupujejo
sadike zelenjave in danes je bilo napredaj
precej tudi tega blaga.

—lj Koncert čelista N. Brunellija. Jutri
v četrtek, dne 30. t. m. bomo slišali v ve-
liki Filharmonični dvorani sijajnega umet-
nika na čelu, virtuozu Brunellija. Bru-
nellij je profesor rimske Glasbene akade-
mije Sv. Cecilije in umetnik, ki stalno pri-
reja koncerte za čelo ali sodeluje kot so-
list v simbolčnih orkestrih. V svoji domo-
vini in izven njenih meja uživa sloves ene-
ga najboljših koncertantov-čelistov. Z ve-
likimi uspehi pa se udeležuje tudi kot
skladatelj, predvsem za čelo. Na jutrišnjem
koncertu bomo slišali n. pr. njegovo
Kadenco v Boccherinijevem koncertu in v
njegovi priredbi Dunklerjevo skladbo: Pre-
dica. Poleg navedenih del so na sporedu
še Rimsko Korzakov, Debussy, Paradisi,
Alfano in Richard Strauss. Jutrišnji kon-
cert nam bo nudil izreden umetniški užitek
in na njega se posebno opozarjamo vse
prijatelji instrumentalnih koncertov. Začet-
ek točno ob pol 7. uri v veliki Filharmoni-
čni dvorani. Predprodaja vstopnic v knji-
garni Glasbene Matice.

— Po nakaznicah za semenski krompir
naj pridejo prosliti z začetnimi žrkami T.
U in V v sredo 29. t. m. od 8. do 11. ure
v sobo št. 35 v II. nadstropju Mestnega
gospodarskega urada v Beethovnovi ulici
št. 7. Jutrišnji četrtek 30. t. m. naj pa s
temi nakaznicami gredo po krompir v skia-
dišče v Maistrovi ulici št. 10 od 9. ure
dalje.

—lj Zaradi otrok na stopnicah tramvaj-
skih voz smo čitali popolnoma upravičeno
pritožbo, ki se ji seveda iz vsega srca pri-
družuje tudi uprava mestne električne cest-
ne železnice. Posebno kadar nimajo šole,
se sproščena mladina kakor grozd obesa
na stopnicah, da odrasli, predvsem pa tram-
vajski uslužbenci trepetajo za njeno živ-
ljenje. Vsakdo razume to razposajenost in
veselje mladine do produciranja svoje
spretnosti in koraje, vendar se pa mladi-
na ne sme zanašati, da se ne more pri-
petiti nesreča. Uslužbenstvo električne ce-
stne železnice je dobilo najstrožji ukaz, da
nikakor ne sme dovoljevati tih nevarnih
sportnih produkcij, vendar pa večkrat tudi
stroga beseda ne pomaga ter se mladina
ne umakne zlepa v voz, čeprav je dosti pro-
stora. V tem pogledu pa moramo pohvaliti
vaje, ki se tudi vozijo v oddaljene tro-
kovne nadaljevalne šole ter jih je treba
le prav redko opozarjati, saj so z redkimi
izjemami prav dostojni in olikani. Odrbi-
niški naraščajo se pač zaveda, kako odlo-
čilnega pomena je vljudno in lepo vedenje
za obrtnika, zato pa tudi ne krši prometnih
predpisov in ne ovira prometa. Popolnoma
upoštevamo težave učiteljskih zborov, ki
jih imajo v sedanjih časih z vzgojo, ven-
dar jih pa prosimo, da bi čim večkrat opo-
zarjali mladino na pravilno vedenje na ce-
sti in tudi v tramvajskih vozovih. Zaradi
slabega vedenja šolske mladine se namreč
večkrat slišijo sicer krivice, a prav pikre
opazke tudi na račun šolnikov. Zato se pa
obračamo predvsem tudi na starše, naj
vplivajo na svoje otroke, da ne bodo vi-
rali prometa, prezirali predpisov ter svoj-
im staršem delali sramoto z neolikanim
vedenjem. Neubogljiva razposajenost otrok
je vzrok, da mora uprava električne ce-
stne železnice odklanjati vso odgovornost, če
bi se navzile strogemu opozorilu pripetila
kakšna nesreča temu ali onemu nediscipli-
niranemu fantu ali celo taki gospodini.

—lj Za mestne reveže so uslužbenci me-
stnega prevajalnega urada podarili 70 L
namesto cvetja na krsto g. Avgusta Ma-
karoviča, očeta svojega tovariša; namesto
cvetja na krsto g. Antona Šušteršiča je
nakazala Nova založba 100 L, prav tako je
pa v počaščenje pok. g. Antona Šušteršiča
podaril 100 L g. Lojze Šmerkol s Florijan-

ske ul. št. 7. Mestno poglavarstvo izreka
vsem dobrotnikom najtoplejšo zahvalo tudi
v imenu podpiranih. Počasite rajne z do-
brimi deli!

Naše gledališče

DRAMA

Sreda, 29. aprila, ob 17.30: »Zaljubljena
žena.« Red Sreda.
Četrtek, 30. aprila, ob 17.30: Vdova Roš-
linka. Izven.
Petek, 1. maja, ob 17.30: Konto X. Izven.
Zelo znižane cene od 12 lir navzdol
Sobota, 2. maja, ob 17.30: Rokovnjači. Iz-
ven. Znižane cene od 12 lir navzdol

»Zaljubljena žena« je sodobna komedija
italijanskega pisatelja Giovannija Cenata,
ki obravnava konflikt zakonskega moža v
trikotniku z ženo in ljubico. Igrali bodo:
Serena — Severjeva, Fabrizio — Nakrst,
Elena — V. Juvanova, Agno — Gregorin,
Ana — Nablocka, Alice — J. Boltarjeva,
Cortini — Peček, Antonelli — Brezigar.
Režiser: prof. Šest.

OPERA

Sreda, 29. aprila, ob 17: »Prijatelj Fric.«
Premiera. Red Premierski.
Četrtek, 30. aprila, ob 17: Prodana ne-
vesta. Izven. Zelo znižane cene od 15
lir navzdol
Petek, 1. maja, ob 15: Don Pasquale. Iz-
ven. Zelo znižane cene
Sobota, 2. maja, ob 17: Prijatelj Fric.
Red B

Opozarjamo na prvo slovensko uprizo-
ritev Mascagnijeve opere v treh dejanjih:
»Prijatelj Fric«. Opera je lirskega zna-
čaja. Dejanje se godi v stanovanju po-
setnika in graščaka Frica, na njegovi pri-
stavi in zopet v prvotnem prizorišču. Li-
bretto ima za vsebino ljubezensko zgodbo
med Fricem in hčerjo njegovega oskrbnika.
Peli bodo: Suzo — Vidalkjeva, Frica —
Francel, cigana — Golobova, doktorja —
Popov, Hansa — Dolničar, Friderika —
Kristančič, Katarino — Poličeva, Dirigent:
Demetrijev Zebre, režiser: Robert Primožič,
zborovodja: R. Simoniti. Načrte za inšce-
narijo je napravil po režiserjevi zamisli
ing. Ernest Franz. Premiera bo danes v
sredo za red Premierski.

Radio Ljubljana

CETRTEK, 30. APRILA 1942-XX
Ob 7.30: Poročila v slovensčini. 7.45:
Lahka glasba; v odmoru napoved časa. 8.15:
Poročila v italijansčini. 12.15: Koncert alti-
stke Bogdane Stritar-Sturnomove (pri kla-
viru Marijan Lipovšek). 12.40: Koncert pia-
nista Janosa Sziranija. 13.00: Napoved časa;
poročila v italijansčini. 13.15: Poročila
Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v
slovensčini. 13.17: Operetno glasbo izvajal
radijski orkester pod vodstvom dirigenta
D. M. Šijanica ter tenorist Ado Darjan. 14:
Poročila v italijansčini. 14.15: Izmenjalni
koncert z Nemčijo. 14.45: Poročila v slo-
vensčini. 17.10: Prenos iz Kr. Opere v Rimu:
Gotovac. Ero z onega sveta. I. del. 19.30:
Poročila v slovensčini. 19.45: Pisana glasba.
20.00: Napoved časa; poročila v italijansčini.
20.20: Poročila Vrhovnega Poveljstva
Oboroženih Sil v slovensčini. 20.30: Pesmi
vojnega časa. 20.45: Koncert ritmo-simfo-
ničnega orkestra, vodi dirigent Semprini.
21.50: Predavanje v slovensčini. 21.55: Kon-
cert Edvarda delle Vedove. 22.45: Poročila
v italijansčini.

CEZMEREN TOK

kislino prepreči z
rednim uživanjem
Ambroze medice, ki
jo dobite le v Medar-
ni, Ljubljana, Zidov-
ska ul. 6.

STANIČ LOJZE

Zdaj bomo pa sadili fižol

Med izredno številnimi vrstami pri nas razširjenega fižola jih je polovica, ki služijo le domačim potrebam

Ljubljana, 29. aprila

Fižol znajo dandanes ceniti vsi meščani prav prav tako kakor kmetje. Ze prejšnje čase je bil fižol ena najvažnejših kmetijskih rastlin, da ga smemo uvrstiti po njegovem pomenu za prehrano in količini pridelka takoj za krompirjem. Fižol je nedvomno pri nas na prvem mestu med sočivjem. Po svoji hranilnosti je še celo pomembnejši od krompirja. Nekajkrat smo že ugotovili, da je hrana našega kmetkega prebivalstva pravega bogastva, ker je bila poraba mesa pri nas vedno premala. Ko smo opisovali sojo, smo povedali, da je v pravem pomenu besede rastlinsko meso po svojih bogatih hranilnih snoveh in da bi nam lahko nudila prav tiste hranilne snovi, ki jih najbolj pogrešamo v prehrani — beljakovine in maščobe. Vsaj do neke mere to nalogo prepuščamo fižolu, ki se sicer ne more meriti s svojo hranilnostjo s sojo. Vendar pa smemo reči, da je mnogo potrebnosti v naši prehrani kakor marsikateri drug živil.

Pridelovanje predvsem za domače potrebe

Dandanes govorimo o fižolu kot pridelku namenjenemu predvsem za domače potrebe. Pridelovanje fižola za mednarodni trg zdaj ne prihaja v poštev. Zato pa tudi ni tako nujno potrebno, da bi pridelovali le tiste vrste, ki so na tržiščih najbolj cenjene. Kljub temu bi pa pridelovalci morali vedeti, katere vrste kaže bolj pridelovati glede na njihovo kakovost. Pri nas je razširjen izredno mnogo vrst fižola, kar pa v kmetijski pogledu ni posebno razveseljivo. Tudi v tem primeru bi bil potreben izbor. Toda odločili bi se lahko za posamezne vrste le, po daljših smotnih poskusih. Zdaj gre v glavnem za to, da bi pridelali čim več fižola in šele v drugi vrsti za kvaliteto. Stremeti moramo, da bi pridelali čim več fižola za domače potrebe. Naši kmetje bodo letos nedvomno sadili mnogo fižola, saj vedo, da ga lahko dobro prodajo in ker ga tudi sami znajo ceniti za prehrano.

Ugotovitve Kmetijske poskusne in kontrolne postaje

Pred leti je Kmetijska poskusna in kontrolna postaja v Ljubljani je pred leti začela raziskovati, ali kaže pridelovati fižol sam ali med krompirjem, odnosno med koruzo. Sodbe o tem vprašanju so različne. »Kmetijski način« je, da sade fižol med krompir in koruzo. Nekateri pridelovalci in strokovnjaki trde, da fižol v sožitju s koruzo ali s krompirjem ne more tako dobro razviti, kakor če je posajen sam. Zopet drugi pa trde, da je pridelovanje fižola skupno s koruzo ali krompirjem idealno, ker je način obdelovanja enak in ker je tako bolj izkoriščena zemlja. Tudi pridelka baje ni manj. Kmetijska poskusna in kontrolna postaja je zbrala iz bivše dravske banovine izredno mnogo vrst fižola, ki ga je preizkušala. Vendar niso najbrž mogli zbrati vseh razširjenih vrst. Predvsem so zbirali poljske vrste in manj vrtno. Na podlagi te zbirke so dognali, da je bilo v bivši banovini razširjenih 26 vrst nizkega fižola, 46 natiških vrst in 4 turške vrste, skupaj torej 76. Med nizkimi 26 vrstami so bile nekatere tako neenotne, da bi jih lahko delili še v nadaljevrste. Večina jih prihaja poštev za pridelovanje zrna in nekatere manj pomembne tudi kot stročje. Od teh 26 vrst so pa le nekatere razširjene bolj, med tem ko jih ima večina samo krajevn pomen. Najbolj razširjene so: prepelčar ali nizki koks, ribničan, dolga zelenka, rjav koks ali umbracconci, bela fižolica, mandalon, okrogla zelenka in rumena fižolica. Med 46 natiškimi vrstami prihajajo mnoge vrste za pridelovanje zrna, kakor tudi stročja. Ne katere prihajajo v poštev in za pridelovanje stročja in zrna. Nekaj vrst je uporabljen le za pridelovanje zrna. Najbolj razširjene so: cipro, visoki koks, rdeči pisani in modro pisani, črešnjec rdeči in pisani, listički (rdeči, črni, sivi, koksasti itd.), beli pikčasti, gledanka, krivčki, sivorjavi (drapci), temnorjavi in razne vrste belega fižola. Druge vrste natiškega fižola so mnogo manj razširjene, kar pa ni posebna škoda.

Večje število vrst potrebno

Pri nas je večje število vrst fižola potrebno zaradi zelo spremenljivih podnebnih razmer, to pa vendar ne upravičuje tako pestre izbire: 76 vrst je vsekakor preveč. Strokovnjaki mislijo, da bi lahko opustili brez škode mnoge vrste. Toda morali bi se vsekakor ozirati na krajevne in podnebne

razmere, na zemljo, kakor tudi seveda na dosedanje izkušnje pridelovalcev. Ni vseeno, če je v posameznih pokrajnah poletje daljše ali krajše, kakor tudi ne, ali je količina padavin večja ali manjša, kdaj se začneja pomlad, ali pogosta megla itd. Upoštevati moramo, da so se domače vrste že prilagodile krajevnim razmeram in da bi se najbrž druge, ki uspevajo sicer drugje dobro, ne obnesele pri nas. Kakor rečeno, potrebni bi bili smotni pridelovalni poskusi, ki bi trajali dolga leta. Zato zdaj pač še ni mogoče priporočati posameznih vrst. Jasno je le, da bi tretjina doslej razširjenih vrst bila dovolj.

Večja tržna vrednost belega fižola

Strokovnjak je zapisal, da nedvomno polovica pri nas razširjenih vrst fižola nima tržne vrednosti. Te vrste bi lahko opustili brez vsake škode. V normalnih razmerah je imel beli fižol mnogo večjo tržno vrednost kakor barvasti. S tem sicer ni rečeno, da se morajo naši pridelovalci povsem povsem prilagoditi tržnim zahtevam. Vendar se mora kmet ravnati kolikor toliko po tržnih razmerah. Če to ne prihaja v poštev, zdaj, ko gredo v denar vse vrste fižola in pridelovalci zalagajo predvsem domači trg, moramo misliti vendar tudi na prihodnje pridelovanje. Moramo tudi misliti, da je fižol, ki ima večjo tržno vrednost, boljši tudi za domače potrebe, saj odloča predvsem kakovost. Vendar ne kaže povsod pri nas priporočati pridelovanja belega fižola zaradi podnebnih razmer. Beli fižol kaže pridelovati pri nas le v okrajih, kjer se nam ni treba bati deževja avgusta in septembra. Barvasti fižol je manj občutljiv za vlago.

Prednosti belega pikčastega fižola

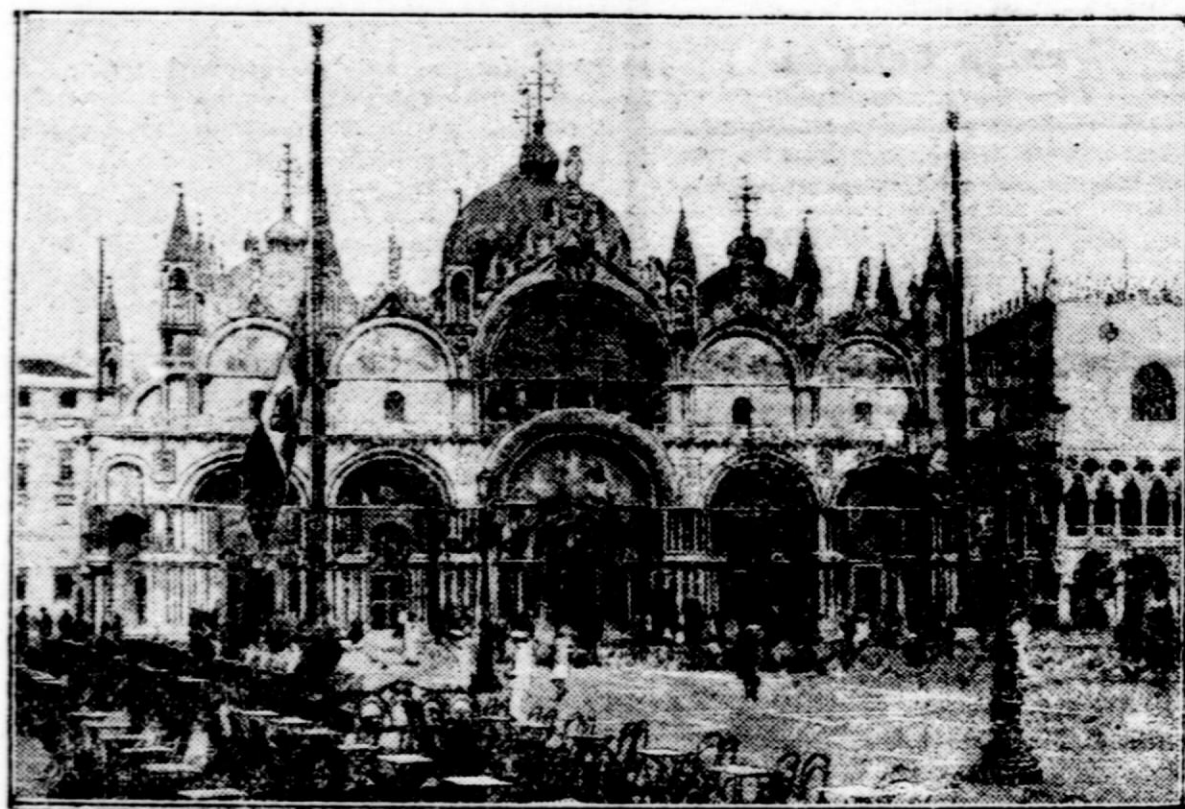
Ze pred leti je ing. J. Zaplotnik opozoril na prednosti belega pikčastega fižola, ki

spada med natiške vrste. Zrnje tega fižola je precej debelo in okroglasto. Ob popku ima dve črni pikli ali tudi neznamenit črn obroček, sicer je pa belo. Zrno ima pogosto tri klice, ne le dve kakor je pravilo. Med vsemi vrstami, kolikor jih je bilo dotlej preiskanih, je imela ta najmanj luske. Na luskah je odpadlo pri tem fižolu povprečno 5,55%, pri prepelčarju 7,46, ribničanu 7,68, dolgi zelenki 7,83, rjavem koksu 8,2, beli fižolici 7,86, mandalonu 8,32, okrogli zelenki 7,05, rumeni fižolici 6,85, cipru 7,62, visokem rdečem koksu 7,16, pri modrem koksu 6,99, sivem listčku 7,21, rdečem listčku 7, gledanki »nežlika« 7,38% itd. Iz teh podatkov je razvidno, da ima belo pikčasti fižol povprečno 1,5 do 2,5% manj luske kakor druge vrste. Razen tega moramo upoštevati, da je stročje tega fižola mesnato, brez niti, precej dolgo, ravno in debelo. Pridelovalci, ki so delali poskuse s fižolom raznih vrst, so soglašali, da je ta najboljši. Razen tega so naglašali, da je ta fižol zelo odporen proti boleznim. Zori precej zgodaj. Razširjen je v vseh pokrajinah bivše banovine in primeren za pridelovanje tudi v Ljubljani in okolici.

Če bodo naši pridelovalci imeli izbiro v semenu, je vsekakor priporočljivo, da izberejo preizkušene vrste ter da ne kupujejo vsega na slepo ali zgolj na priporočilo prodajalca. Če pa ne bo izbire, se seveda ne bodo mogli ozirati na takšne »malenkosti«. Glavno je, da bodo zemljo kolikor mogoče dobro izkoristili ter da bodo pridelali čim več fižola, čeprav ne najboljše. Zdaj bo treba že začeti saditi. Nekateri meščanski pridelovalci so sadili fižol že prejšnji teden, vendar se pred majem še ne mudi in je bolje počakati, kakor da bi tvegali, da nam bo majniška slana uničila fižol.

Umetnine za betonskimi stenami

Kako skrbi Italija med vojno za varnost svojih umetnostnih zakladov

Cerkev sv. Marka v Venezii

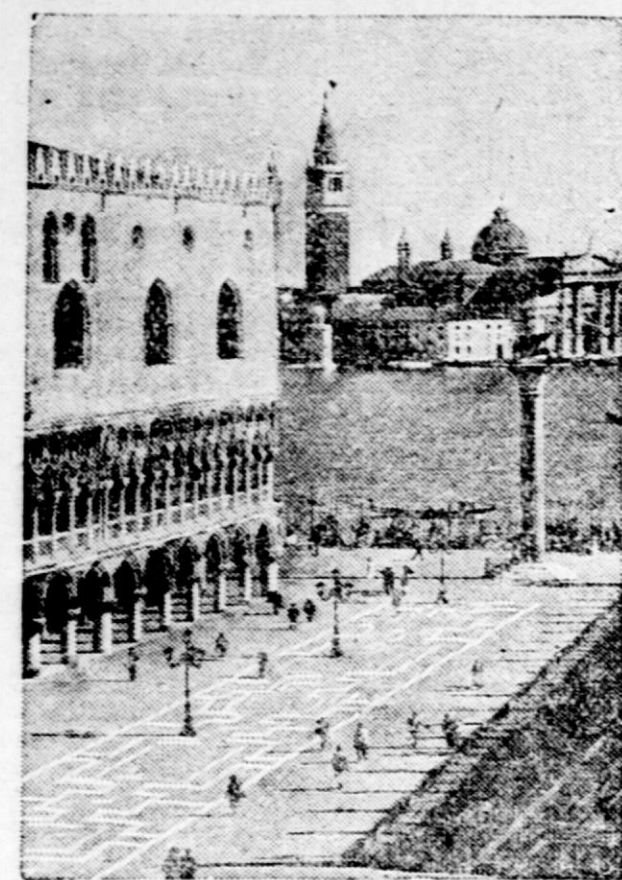
Ko se je pojavilo nekega dne več krepkih delavcev pri najlepšem spomeniku Venezije, kipu Colleani, kjer so postavili oder ter ovili vrvi okrog telesa junaškega Condottiera in ga začeli polagoma dvigniti iz sedla ter postavljati na krov velike tovorne ladje, so ljudje začudeno gledali. Čudila se je zlasti mladina, kajti starejšim prebivalcem mesta ni bilo to nič novega, saj so videli plemenitega viteza že pred 25 leti razjahati konja in izginiti v varno zavetišče. Zdaj je drugi nastopil podobno pot. Vitezu je sledil konj na ladjo in odplaval v zaklonišče, kjer stoji z Gattamelatom iz Padue v staji, varni pred napadi iz zraka.

Poleg te umetnine so spravili v Venezijo na varno vse, kar so ustvarile roke velikih umetnikov. Slike, skulpture, zgodovinska poslopja kakor doževa palača, Markova cerkev, vse je zavarovano z močnimi betonskimi stenami. Vse te umetnine bodo do konca vojne skrite odem svojih prijateljev in obdvovalcev, toda tudi zabarikadirana

Markova cerkev je naša svoje slikarje, kakor pokaže izprehod po najlepšem trgu na svetu. Mnogo obrtnikov je delalo tu pod strokovnim vodstvom, da so zavarovali umetnine. Za to delo je bilo potrebnih 56 tisoč delovnih ur, za zaščitne stene so porabili 43.000 jutnih in 21.000 papirnatih vreč. Fašistična mladina je prinesla z Lida 1.700 m³ morskega peska, poleg tega so porabili 121.000 opek, 235 stotov apna, 2.000 kg žebelja, 4.200 m² lepence, žične mreže itd.

Kakor v Veneziji so zavarovali umetnine tudi po drugih italijanskih mestih. V vsej Italiji ni nobenega mesta, ki bi mu ne bilo treba zavarovati vsaj nekaj umetnin. To delo je zahtevalo mnogo strokovnih moči in dobro organizacijo. Tujec nima pojma o težkočah, s katerimi je bila združena od straništev Adama in Eve v Veneziji ali zavarovanje ogromne stropne slike v doževi palači. Zavarovalna dela seveda ne smejo zapustiti na umetniški nobenih sledov. Več

kilometrov dolge so vrste slik v zakloniščih, zgrajenih nalašč v ta namen. Ogromne, težke kipe in mnogo arheološkega materiala je bilo treba spraviti na varno. Temu je pa treba prišteti še več sto tisoč raznih predmetov iz muzejev, samih prič slavne kulture preteklosti.

Doževa palača v Venezii

Toda z odstranitvijo in prevozom na varno vse delo še ni bilo opravljeno. Treba je bilo primerno urediti tudi zaklonišča, da bi se umetnine v njih ne pokvarile. Tu gre za ogromno narodno premoženje, za neprecenljivo vrednost. Z rimskega Fora so izginili starorimski oboki, stebri in razvaline za debelimi betonskimi zidovi. Vse zgodovinsko važne grobnice so zavarovane tako, da jih bombe ne morejo poškodovati. V Pompejih je bila dvorana fresk v villi dei Misteri, kjer so zbrane največje »eske« starih vekov, utrjena kakor prava trdnjava. Sloveči arabsko-normanski dvor vile Rufolo v sosednem Ravelu je bil prav tako zavarovan in utrjen. Za zaščito svetovno znane »zadnje večerje« Leonarda da Vincija v Milanu so zgradili posebno ogrado. Freske Filippa Lippia v cerkvi Santa Maria sopra Minerva v Rimu so zavarovane s posebnimi aluminijastimi ploščami. Fasade cerkva so zavarovali z betonskimi stenami in vrečami peska. V Sieni so odstranili kip Sybille, v Pisi pa Giovannijsvo in Nicola Pisanovo prižnico.

Zgovorneje od naštevajanja posrednih umetnin govore številke. Od začetka vojne so v Italiji zavarovali pred napadi iz zraka 602 svetišči in cerkvi, 579 vrat, portalov, obokov, oken, rozet, fasad in dvorišč, 518 oltarjev, regalov, korov, prižnic in pultov, 240 zgodovinskih poslopij, palač, gradov in gledališč, 326 grobnic, arheoloških znamenitosti, sarkofagov, 63 spomenikov, 83 starinskih vodnjakov, 117 kapelic in oratorijev, 208 stebrov in kapitlov ter 977 mozaikev in fresk. K temu je treba prišteti še nešteto zgodovinskih predmetov iz raznih muzejev. Vse to ogromno delo so opravili obrtniki pod strokovnim vodstvom, in tako ima Italija dobro zavarovane svoje umetnostne zaklade.

Zdravstvene razmere v Rumuniji

Rumunski list »Universul« je priobčil članek o zdravstvenih razmerah v Rumuniji, ki je vzbudil v javnosti živahen odmev. Članek je dal vladi pobudo, da je odgovorila na razne trditve v njem. Vlada pravi, da so bile bolnišnice v Rumuniji večinoma obnovljene in opremljene z vsemi potrebnimi sanitetnimi pripomočki. V enem letu je dobila Rumunija iz inozemstva za 546 milijonov lejev sanitetnega materiala. Na svojem potovanju si je maršal Antonescu ogledal bolnišnice na Krimu, v Besarabiji in Bukovini ter našel vse v najlepšem redu. Zatiiranje sifilisa in malarije je v državi v rokah in lečenje je po vsej državi brezplačno. V kratkem bo preskrbljeno tudi za brezplačen zdravniški pregled vseh otrok, da se zniža njihova umrljivost.

Trenutno imajo sanitetne organizacije Rumunije 39.972 bolniških postelj. V enem letu lahko sprejmejo rumunske bolnišnice 932.652 bolnikov. V zasedenih spodnjih pokrajinah večinoma porušene bolnišnice so bile obnovljene. Epidemije, ki so zahtevale v prejšnjih vojnah na 100.000 žrtve, so bile v sedanji vojni preprečene. Lani je bilo zabeleženih samo 2040 primerov legarja, dočim je znašal doslej letni povpreček 3621.

Poleg tega je treba pomisliti, da se bore rumunski vojski daleč od svoje domovine, da je bila zima zelo ostrina in da je šlo skozi Rumunijo na tisoče vojnih ujetnikov, ki so zanesli v deželo uši in razne bolezni.

Prehrana nemških vojakov

Pri težkim prometnih zvezah in razmerah na vzhodu bi mnogostanska hrana vojakov sploh ne bila mogoča, če ne bi bilo vodstvo nemške vojske po dolgoletnih poskusih dobilo nove vrste živil v obliki praškov. Sir ali marmelada v prašku se namoči v vodi in namaže na kruh. Sočivni, zelenjadni in jabolčni prašek obogate jedilni list, ne da bi obremenjevali promet. V nekaterih primerih je bil pripravljen jedilni prašek že pri izdelovanju testenin. Tako so nastali zeleni, spinačni in rdeči paradizni rezanci. Z glavnimi žili, mesnimi in juhinimi konzervami, z mastjo, komišnim kruhom in prepečenecem obsega zdaj vojski jedilni list nad 140 živil. Le ta zagotavlja izdatno prehrano vojakom ob vsakem vremenu in v poljubnem kraju, ne glede na podnebje, ki igra sicer v prehrani važno vlogo.

Nemško-turško sodelovanje

Nemški vojaški ataše v Turčiji general Hans Rohde je opremil svoje uradne prostore na nemškem poslanstvu v Ankari, tako da spominjajo na delovanje nemških častnikov v Turčiji in na sodelovanje med obema državama na vojaškem polju v zadnjih dveh stoletjih. Tu zbirajo dokumente in slike nudijo pregled prvih začetkov nemško-turškega sodelovanja na vojaškem polju do nastopa feldmaršala Goltza paše, ki njegov spomin se zdaj živi v Turčiji kot izraz prijateljstva stikov med obema državama. Nemški poslanik von Papen je povabil večeraj na prijateljski večer več turških ministrov in drugih visokih gostov, ter jim razkazal te zgodovinske znamenitosti. Kot gost turškega generalnega štaba je prispeval v Ankaro zastopnik Nemčije general Guhr, ki je poveljavil v prvi svetovni vojni turški diviziji na Kavkazu.

Tobačne nakaznice

na švedskem

S 1. majem bodo uvedli na švedskem tobačne nakaznice. S tem upajo ublažiti pomanjkanje cigar in cigaret, ki se je opazilo v zadnjem času.

42 letna mati rodila 23. sina

Poljedelčeva žena Ivana Thrdar z Madžarskega je rodila te dni, kakor poročajo iz Budimpešte, svojega 23. sina. Nekemu novinarju, ki jo je posetil, je zatrjevala, da bo rodila še kakšne tri sinove, saj je stara še komaj 42 let. Deset sinov je v vojski.

Smrt nemškega zgodovinarja

Na čelu svoje čete je padel na vzhodni fronti znani nemški zgodovinar prof. Klever. Udeležil se je že prve svetovne vojne, l. 1939. se je prijavil kot vojni prestovoljec. Odlikovan je bil z železnim križcem.

Rumunski vojski dobe zemljo

V zahvalo za hrabrost in požrtvovalnost je maršal Antonescu sklenil podeliti v Besarabiji in Bukovini zemljo vojakom, odlikovanim v borbi proti boljševizmu ter njihovim potomcem. Država bo dala za služnim vojakom na razpolago zemljo, ki je ostala brez gospodarja. V Besarabiji in Bukovini je mnogo take zemlje. Tako uresničena nova agrarna reforma zasleduje nacionalni gospodarski in socialni cilj. Z njeno pomočjo bosta Besarabija in Bukovina naseljeni z rodbinami vojakov, ki so si pridobili na bojišču zasluge za domovino. Ta vladni ukrep stoji v veljavo po vojni in z njim bodo popravljene vse krivice prejšnjih agrarnih reform.

Židovska kriminalnost v Budimpešti

Ob 60 letnici podržavljenja policije v Budimpešti je izšlo obširno delo o njenem dosedanjem delu. Posebno pozornost vzbuja v tej knjigi statistika o kriminalnosti židovstva. Dočim so zakrivali leta 1939. v Budimpešti 16.750 prestopkov in zločinov, se je njih število v naslednjem letu podvojilo. Bila je pa posledica postopnega izpodirjanja židov iz gospodarskega življenja, da so zakrivali židje leta 1940. že manj sleparij kakor prejšnje leto. V Budimpešti odpade od vsega prebivalstva 19% na žide, njihova povprečna kriminalnost je pa dosegla 31,72%, vidimo torej, da ima policija v Budimpešti z židi mnogo več opravka kakor z Madžari.

B. Perowne

48

Dr. Torridon igra za vse

Roman

Takrat se mu je zdela zvijača izvrstna, ker ni niti v sanjah mislil na to, da bi utegnil biti Brookby Jožefov pajdaš. Zdaj jo je gledal v povsem drugačni luči.

Ko se je tisti dan zatekel k ukani z žago, je bilo zjutraj: ves ostanek dne je mogel Jožef delati v vili, kar je hotel. Zapeljan po zvijači z žago, je najbrže iztikal po vili, da bi našel skrivališče bisero. Ker jih ni našel, je kot Brookbyjev pajdaš gotovo telefoniral le-temu in mu naznanil, da so biseri skriti v vili.

Brookby je utegnil biti po tem takem sam pisec vijoličastega pisma, in pismo je imelo v tem primeru namen, za nekaj ur odstraniti Roya iz vile; ta čas bi Brookby lahko pretaknil vilo od vrha do tal. Brookby je nemara mislil, da si bo vzel Roy, ako je količkatj previden, na snidenje z neznanim človekom največ tri ali štiri bisere, ostale pa bo pustil skrite v vili.

Brookby, ki najbrže še ni vedel, kaj je z Jožefom, je bil dobil Royovo pismo pred nekaj urami. Morda je nato telefoniral v vilo. Nihče se mu ni oglasil. Misli je torej, da se je Roy po prejemu pisma odpravil v Bellemarie. A to, da se Jožef ni odzval

njegovemu telefonskemu klicu, ga je vsekako močno presenetilo. Ker niti na nov klic ni bilo odgovora, je nemara začel ugibati, kaj vraga se je zgodilo z Jožefom, in je nazadnje, videč, da čas hiti, sklenil sam prebrskati vilo, med tem ko je Roy čakal za svojo muziko v »Café de la Chasseresse«.

Toda če se je bil Lionel Brookby napotil v vilo »Perle« z namenom, da zločinsko vliomi vanjo, sam Bog si ga vеди, na koga je utegnil naleteti: morda na Emilia Gouverna, morda na Jožefove morilce pod vodstvom enokega!

Royevi prsti so še vedno bobnali po telefonskem imeniku. Anton je moral biti preklidan počasn! Vprašanje, ali je bila Irena Steuartova z Brookbyjem, ko je ta odšel z doma, se je zdela Royu zelo važna. Irena je utegnula vedeti, da je Brookby zločinec, ali pa tudi ne; toda če je vzel Ireno s seboj, je bilo manj verjetno, da bi bil odhajal z namenom, vliomiti v vilo. Pri takem poslu družba ženske ni baš priporočljiva.

»Halo?... Halo?« Antonov glas je nenadoma zavnel Royu na uho. »Gospod?«

»Halo.«

»Gospodična Steuartova se je odpeljala, a ne z gospodom Brookbyjem. Ta je odšel sam.«

»Hvala,« je reke Roy in obesil slušalo nazaj. Vrnil se je k svojemu Buicku. Ako njegove domneve niso bile zmotne, je to, da se je bil Brookby sam odpeljal z doma, podpiralo verjetnost, da je bil namenjen v vilo. Roy je pritisnil z nogo na pospeševalo, misleč si:

»Vraga mi je mar, kaj se mu utegne zgoditi! Lopov je. Sam bo kriv, če postane žrtev tega, kar se pripravlja.«

Vzlic temu pa se ni mogel otresti smrtne tesnobe, ki ga je stiskala za srce.

Takisto je bilo tudi na »Ranporu«. Čeprav se je bil Roy komaj seznanil z Marijo, je jel vendar, samo ker je videl, da ji povzroča strahovito beganje sem ter tja strah in skrb, po vsem parniku iskati Lionela Brookbyja.

»Menda ne gre tudi to pot za prazen poplah?« je dejal sam pri sebi.

Ko pa je z utrjenim motorjem tiho prevozil kratko pot, ki je vodila k vili, ter zagledal med seboj in ograjo drug čakajoč avtomobil, so bile njegove najhujše domneve potrjene. Neutegoma je ustavil Buicka in stopil iz voza.

Nato je preložil Saidov samokres iz zadnjega hlačenega žepa v stranski žep suknjiča in se tiho približal drugemu avtomobilu, ki je mesec naravnost svetil nanj.

Slišalo se je samo vseširno petje čričkov in še bolj od daleč mrmrajoče sopenje morja.

Roy je zdajci videl, da je drugi avtomobil prazen. Bil pa ni Brookbyjev lososjerdečkasti Bentley, kakor je mislil na prvi mah, temveč velik, zaprti Fiat najnovejšega vzorca, ki se ni mogel spomniti, da bi ga bil že kdaj videl.

Roy je obstal, tesnobno strmeč na neznani avto pred vrati vile.

Nato je stopil k ograji. Oprezno, čvrsto držeč samokres, se je pomikal naprej. Onkraj mrežnih

vrat je znova obstal in se nezaupljivo ozrl po hiši. Nikjer ni bilo videti luči. Vzpel se je na teraso: vrata in okna so bila zaprta, kakor jih je bil pustil. Stopil je k vratom, vzel ključ iz žepa in ga vtaknil v ključavnico. Toda komaj se jih je dotaknil, so se vrata odprla.

Niso bila zaklenjena!

Držeč pištolo pred seboj, je Roy z levico na stežaj odprl vrata. Mesečina je tiho zalila vežo, in senca mladega človeka se je potegnila po tlaku.

Toda vzrok groze, ki ga je nalik primežu stisnila za srce, ni bila njegova senca na tlaku.

Vitka, vase zgrozjena deklška postava je bila vzrok. Glava ji je visela na prsi.

Roy je z levico mrzlično poiskal stikalo. Bela, oslepljujoča svetloba je napolnila vežo.

Toda Irena Steuartova je ni videla. Njene oči so bile zaprte. Temni lasje so ji obrobjali obraz iz belega marmorja, in blede, tanki prsti s koravdnoredčimi nohti so še držali za ročnik bodala, ki ji je tičalo v prsih.

Roy Torridon je stal na pragu in ni slišal avtomobila, blazno drevečega po poti, ki se je odcepila od Moyenne Corniche.

XXII. poglavje
Cariguel

Roy je bil zdravnik; prvo, kar je storil po strahotnem presenečenju, ki ga je za minuto prikovalo na pragu, je bilo poverjati nagnosko. Vtaknil je samokres v žep, se spustil na koleno in vzel deklščino zapestje med zagorele prste.